

PROTOKOLL

fra

møte i Omsetningsrådet

mandag 20. mai 2019 kl. 10:00

i

Landbruksdirektoratet

Møtet hvet kl 13:00

Til stede:	Björg Tørresdal, Thea Susanne Skaug, Ann-Elise Hildebrandt (vara for Jan-Egil Pedersen), Bjørn-Ole Juul-Hansen, Trine Hasvang Vaag, Marit Haugen (vara for Trond Reierstad), Harald A. Lein (vara for Anne Jødahl Skuterud), Lars Petter Bartnes, Kjersti Hoff, Sigrid Helland og Ola Hedstein (vara for Kristin Taraldsrud Hoff).
Forfall:	Jan-Egil Pedersen, Trond Reierstad, Anne Jødahl Skuterud og Kristin Taraldsrud Hoff.
Fra Landbruksdirektoratet:	Nina Strømnes Rodem, Elsebeth Hoel, Jørn Rolfsen, Marit Jerven, Lise Wirstad Dynna, Anders Leine, Hege Heiberg, Mari Vengnes, Hans Peder Hvide Bang, Sara Ege Grindaker, Kristin Kvam, Amalie Skau Jakobsen (sak 56/19 - 60/19) og Lars Folland (sak 63/19 – 65/19).

I etterkant av møtet orienterte Lars Petter Bartnes muntlig om protokollen fra jordbruksforhandlingene 2019.

Saksliste

056/19	Godkjenning av innkalling og dagsorden	3
057/19	Godkjenning av protokoll fra forrige møte	5
058/19	Kjøtt - Framtidsutsiktene for sau og lam	7
059/19	Kjøtt - Spørsmål om afrikansk svinepest	10
060/19	Melk - Satser for prisnedskrivning av skolemelk for skoleåret 2019-2020	14
061/19	Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om førtidsslakting	17

062/19	Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om prisnedskrivingsordning for norske egg til industri	20
063/19	Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om to-delt omsetningsavgift som produksjonsregulerende tiltak	23
064/19	Omsetningsrådets arbeid - Forslag om justeringer i ordning for prisnedskrivning for leveranser til spesialmarkeder	27
065/19	Omsetningsrådets arbeid: Rapport fra arbeidsgruppe for Gjennomgang av sektorvise oppgaver i melkesektoren	32
066/19	Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av forslag fra arbeidsgruppe for informasjonsplikt	55
067/19	Opplysningsvirksomheten i landbruket finansiert av omsetningsavgift - forslag til oppfølging	60
068/19	Endret representasjon fra Nærings- og fiskeridepartementet i Omsetningsrådet fra 16. mai 2019	70

Saksnr.: 056/19	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Godkjenning av innkalling og dagsorden	Saksnr.: 19/23721-1

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling

Vedtak

Innkalling og dagsorden godkjennes.

Godkjenning av innkalling og dagsorden

Saksdokumenter var sendt ut elektronisk til medlemmer og varamedlemmer. Dokumentene var også lagt inn i det elektroniske arbeidsrommet. Vedlegg er kun tilgjengelig her.

Saksnr.: 057/19	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Godkjenning av protokoll fra forrige møte	Saksnr.: 19/23721-2

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling

Vedtak

Protokollen fra møtet 9. mai 2019 godkjennes.

Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Det har kommet en mindre merknad til teksten under «Møtebehandling» i sak 54/19 som er tatt inn i protokollen.

Saksnr.: 058/19	Sektor: Kjøtt	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Kjøtt - Framtidsutsiktene for sau og lam	Saksnr.: 19/21725-4

Beskrivelse

På møtet 12. april 2019 ba Omsetningsrådet sekretariatet legge fram en orientering om framtidsutsiktene for sau og lam. Sekretariatet ble bedt om å sende henvendelsen videre til markedsregulator Nortura.

Saksfremlegget er Norturas svar på denne henvendelsen.

Hjemmel

Forskrift 2008-10-22 nr.1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 3-3.

Forutsetninger**Vedlegg****Møtebehandling**

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet tar saken til orientering.

Kjøtt - Framtidsutsiktene for sau og lam

På møtet 12. april 2019 ba Omsetningsrådet sekretariatet legge fram en orientering om framtidsutsiktene for sau og lam. Sekretariatet ble bedt om å sende henvendelsen videre til markedsregulator Nortura. I e-post datert 30. april 2019 mottok Landbruksdirektoratet fra Nortura etterfølgende svar på henvendelsen. Direktoratet gjengir svaret i sin helhet, og har ikke hatt kapasitet til å følge opp og gi egne vurderinger av orienteringen.

“Det ble våren 2018 oppfordret fra markedsregulator og andre å redusere på antall søyer i besetningene. Mange har fulgt denne oppfordringen og redusert buskapen.

Tall fra søknader om produksjonstillegg pr. 1. mars 2019 viser en nedgang i antall søyer med om lag 7 % fra 1. mars 2018. Antall foretak med søyer som søkte om tilskudd gikk ned med om lag 500 tilsvarende 3,5 %. Det vil si en reduksjon i antall søyer per foretak fra 67,5 i fjor til gjennomsnittlig 65,0 per 1. mars i år. 13 800 foretak søkte om tilskudd.

Mange har altså sluttet med sau etter lang tid med prisnedgang, særlig på voksne dyr. Noe av nedgangen i søyetallet skyldes antagelig også tørken og grovfôrsituasjonen. Tall fra fostertellinger viser en økning i antall lam per søye fra i fjor, slik at nedgangen i lam på beite i sommer blir noe mindre enn nedgangen i mordyrtallet. Det er også oppfordret til å holde søyene lengre for å øke andelen lam til slakt.

Nedgangen i bestanden har medført en etterlengtet bedring i markedsbalansen og siste prognose isolert for året 2019 viser en underdekning på om lag 500 tonn samlet for sau og lam. Det er imidlertid mer en nok varer på lager til å dekke markedet etter de siste års overproduksjon. Pr. 29. april er det 800 tonn sau og 1060 tonn lam på reguleringslager. Noe av nedgangen i søyebestanden kan som nevnt skyldes fôrsituasjonen, slik at bestanden med en normal fôrsituasjon kan øke igjen.

Det er prognosert en nedgang i slaktingen og oppbygging av bestanden høsten 2019. Ved utgangen av 2019 ventes bestanden å være om lag som ved starten på året, men dette er likevel en god del lavere enn i 2016 og 2017. Utviklingen lenger fram er mye avhengig av utviklingen i forbruket av sau og lam, priser og rammebetingelser for sauebøndene. Markedet i dag er som nevnt mye preget av lagre etter de siste års store tilførsler.

Gjeldende prognose for 2019 splittet opp på sau og lam:

Lam. Tonn.	1. tertial	2. tertial	3. tertial	Året
Tilførsler	797	1 100	17 903	19 800
Importkvoter	106	250	300	656
Engrossalg	1 193	2 700	17 200	21 093
Balanse lam	-290	-1 350	1 003	-637

Sau. Tonn	1. tertial	2. tertial	3. tertial	Året
Tilførsler	692	500	3 798	4 990
Importkvoter	50	50	150	250
Engrossalg	1 617	490	3 000	5 107
Balanse sau	-875	60	948	133

Sau/lam i alt. Tonn	1. tertial	2. tertial	3. tertial	Året
Tilførsler	1 489	1 600	21 701	24 790
Importkvoter	156	300	450	906
Engrossalg	2 810	3 190	20 200	26 200
Balanse sau og lam	-1 165	-1 290	1 951	-504

Det er viktig å merke seg markedsbalansen i 3. tertial 2019 er på 948 tonn i overskudd. Det er som tidligere nevnt at det er mye sau som stort sett er slaktet i 2018 på reglager. Det vil si at selv med å bruke opp gjenstående volum til pelsdyrfôr (ca 600 tonn) vil det være overskudd av sau. Det hadde vært en fordel dersom bransjen hadde eksportert inntil 1000 tonn sau i 2019 for å unngå å fylle på med sau på reguleringslager høsten 2019.”

Saksnr.: 059/19	Sektor: Kjøtt	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Kjøtt - Spørsmål om afrikansk svinepest	Saksnr.: 19/21725-5

Beskrivelse

Med utgangspunkt i utbruddet av afrikansk svinepest ba Omsetningsrådet i møtet 12. april 2019 sekretariatet legge fram en orientering om:

- Konsekvenser for den nasjonale markedssituasjonen
- Internasjonale strømninger som kan påvirke situasjonen i Norge
- Avklare handlingsrommet innenfor eksisterende regelverk

Sekretariatet ble bedt om å sende henvendelsen videre til markedsregulator Nortura.

Saksfremlegget er Norturas svar på denne henvendelsen.

Hjemmel

Forskrift 2008-10-22 nr.1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 3-3.

Forutsetninger**Vedlegg****Møtebehandling**

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet tar saken til orientering.

Kjøtt - Spørsmål om afrikansk svinepest

Med utgangspunkt i utbruddet av afrikansk svinepest ba Omsetningsrådet i møtet 12. april 2019 sekretariatet legge fram en orientering om:

- Konsekvenser for den nasjonale markedssituasjonen
- Internasjonale strømninger som kan påvirke situasjonen i Norge
- Avklare handlingsrommet innenfor eksisterende regelverk

Sekretariatet ble bedt om å sende henvendelsen videre til markedsregulator Nortura. I e-post datert 25. april 2019 mottok Landbruksdirektoratet fra Nortura etterfølgende svar på henvendelsen. Direktoratet gjengir svaret i sin helhet, og har ikke hatt kapasitet til å følge opp og gi egne vurderinger av orienteringen.

“Omsetningsrådet har bedt Totalmarked gjøre en vurdering av følgende:

Med utgangspunkt i utbruddet av svinepest internasjonalt, ber Omsetningsrådet sekretariatet legge frem en orientering om:

- Konsekvenser for den nasjonale markedssituasjonen
- Internasjonale strømninger som kan påvirke situasjonen i Norge
- Avklare handlingsrommet innenfor eksisterende regelverk

Videre følger et notat om afrikansk svinepest. Vi vil presisere at våre vurderinger til denne orienteringssaken blir svært overordnet, både som følge av svært kort tid å utrede spørsmålene og at bestillingen fra Omsetningsrådet kunne med fordel vært noe mer utfyllende.

Afrikansk svinepest (ASF) er en svært alvorlig virussjukdom hos svin. ASF kan ikke behandles og det finnes ingen vaksiner mot viruset. Det skjer nå en faretruende utvikling og spredning av afrikansk svinepest i Europa.

Opp mot 100% dødelighet

Afrikansk svinepestvirus smitter kun til dyr i svinefamilien, og er ikke farlig for mennesker. Både ville og tamme svin kan få sjukdommen. Hos svin gir sjukdommen høy feber, nedsatt allmentilstand, blødninger i huden og svært høy dødelighet, opp mot 100%. ASF kan ikke behandles og det finnes ingen vaksiner mot viruset.

Viruset er svært motstandsdyktig og kan leve lenge utenfor vertedyret som vist i tabellen under.

Produkt	Overlevelse Afrikansk svinepestvirus
Kjøtt (med og uten bein)	105 dager
Saltkjøtt	182 dager
Tørket kjøtt	300 dager
Frosset kjøtt	1000 dager
Hud/fettvev	300 dager
Blod (lagret ved 4°C)	18 måneder
Avføring	11 dager
I fjøsmiljø	30 dager

Rask smittespredning

Etter at Afrikansk svinepest ble introdusert i Europa (Georgia) i 2007, har den alvorlige sykdommen spredd seg i Russland og Øst-Europa. Sykdommen sprer seg også i flere EU-land som de baltiske statene og Polen. I 2017 ble ASF også påvist hos villsvin i Tsjekkia og hos tamme svin (bakgårdsgriser) i Romania. I september i år hadde den spredd seg til Vest-Europa, da flere tilfeller av sykdommen ble påvist i villsvin i Belgia. I Belgia er det per oktober 2018 testet til sammen 106 villsvin, 80 fra det båndlagte området (totalt 630 km²). Av disse var 44 positive. Antallet positive dyr øker raskt. I Romania er det siden juni registret rundt 1000 utbrudd, 980 i kommersielle besetninger, vesentlig små besetninger, og 56 hos villsvin. Bulgaria har hatt et utbrudd som ser ut til å være bekjempet. Til sammen er det i EU i 2018 registret 1166 påvisninger hos tamsvin og 4138 hos villsvin per 2018.

Villsvin, kjøtt og utstyr

Smitte spres ved kontakt mellom dyr, men flytting av smittede dyr, både villsvin og tamgris, og fôring med infisert matavfall er de viktigste årsakene til spredning av smitte til nye land og nye kontinenter. Viruset kan også spres over lange avstander ved handel med infisert sæd, og via dyretransporter, klær og utstyr. Fluer og andre insekter kan også overføre smitte. Risiko for introduksjon i Norge er også knyttet til innførsel av kjøtt og jakttrofeer fra områdene der sykdommen forekommer.

Det er svært bekymringsfullt at antallet villsvin i Norge ser ut til å øke. Villsvin utgjør en stor trussel mot dyrehelsen hos norske griser. Villsvin kan bære på de samme sykdommene som tamsvin, bl.a. Afrikansk svinepest. Villsvin vil kunne etablere seg i de kystnære områdene i Sør-Norge, fra svenskegrensa til og med Rogaland, samt i store deler av Trøndelag og kystområdene i Nordland. En villsvinstamme vil derfor være en konstant trussel mot den gode dyrehelsen i Norge.

Hva kan svineprodusenten gjøre?

Selv om de fleste svinebesetninger har god smittebeskyttelse betyr dagens situasjon med hurtig spredning av Afrikansk svinepest i våre nærområder at biosikkerhet og smittebeskyttelse må løftes opp på et høyere nivå ute hos den enkelte svineprodusent.

I tillegg til korrekt bruk av smittesluse er følgende forholdsregler nødvendig:

- Unngå å ta med kjøttprodukter inn i besetningen. Kjøttprodukter som tas med inn i besetningen skal være laget kun av norske kjøttråvarer. Gjelder også pølser, karbonader, pizzaer, ikke bare pålegg.
- Høy, halm, ensilasje, flis o.l. skal kun komme fra Norge, eventuelt Sverige, Finland eller Island dersom norsk ikke er tilgjengelig.
- Vær nøye med å overholde 48-timers regelen etter utenlandsopphold

I hold av utegris må man ta ekstra forholdsregler. Unngå kontakt mellom dyr besetningen og folk som går langs innhegningene. Fugler eller andre dyr kan også ta med seg smitte over kortere distanser. Unngå derfor i størst mulig grad kontakt mellom gris og andre dyr. I områder med villsvin må man være ekstra på vakt.

Konsekvenser for den nasjonale markedssituasjonen

Totalmarked vurderer det pr nå at afrikansk svinepest ikke påvirker markedet for svinekjøtt i Norge. Dette er ikke en sykdom som norske forbrukere er særlig opptatt av, og den er ikke påvist i Norge eller våre naboland. Men dersom sykdommen påvises i Norge kan/vil dette få negative konsekvenser for forbruket av svinekjøtt (ref. kylling og resistente bakterier). Videre vil også anvendelsen av kjøtt fra områder som får påvist påvirkes i stor grad. Sterk varmebehandling og hermetisering er å anbefale.

Internasjonale strømninger som kan påvirke situasjonen i Norge

Totalmarked har ikke hatt kapasitet i påsken til å gjøre gode undersøkelser om utbrudd av afrikansk svinepest i Europa har hatt store konsekvenser for forbruk av svinekjøtt. Med utgangspunkt i at prisen på svinekjøtt i Europa er relativt høy om dagen kan det tilsa at det ikke har hatt store negative konsekvenser.

Avklare handlingsrommet innenfor eksisterende regelverk

Totalmarked er usikker på hva Omsetningsrådet tenker rundt regelverk. Om det dreier seg om EU-regelverk knyttet veterinære og hygieniske forhold, eller markedsmessige forhold (eks. eksport).

En ting som er sikkert er at dersom afrikansk svinepest påvises i Norge vil all eksport av svin (kjøtt, sæd, livdyr osv.) måtte stanses. For kjøtt vil ikke konsekvensene bli så dramatisk da den største eksporten (reguleringseksporten) blir avvirket ved utgangen av år 2020. For Norsvin vil konsekvensene bli dramatiske når de ikke lenger kan eksportere sæd.”

Saksnr.: 060/19	Sektor: Melk	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Melk - Satser for prisnedskrivning av skolemelk for skoleåret 2019-2020	Saksnr.: 17/19816-19

Beskrivelse

Tine foreslår at satsene for prisnedskrivning av skolemelk videreføres på samme nivå for skoleåret 2019-2020 som for skoleåret 2018-2019. Tine foreslår videre at laktoseredusert smaksatt melk kan tas ut av regelverket.

Hjemmel

Retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter § 4-7 fastsatt av Omsetningsrådet 1. desember 2009 med hjemmel i forskrift 2008-10-22 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 7-1.

Forutsetninger

Vedlegg

Brev fra Tine datert 2. mai 2019. Brev fra Tine SA datert 2. mai 2019

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

1. Satser for prisnedskrivning av skolemelk for skoleåret 2019-2020 settes til 1 krone per liter for ¼-liters kartonger og 0,50 kroner per liter for andre forpakkingsstørrelser, med unntak for laktoseredusert smaksatt melk hvor satsen settes til 0 kroner per liter.
2. Omsetningsrådet foreslår endringer i retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter. Forslaget innebærer at § 4-7 første setning skal lyde:

§ 4-7 Skolemelk

Ordningen omfatter helmelk, lettmelk og skummet melk.

3. Omsetningsrådet anbefaler at Landbruksdirektoratet sender forslaget i punkt 2 på høring, sammen med høring av andre regelverksendringer innen Omsetningsrådets regelverk i 2019.

Melk - Satser for prisnedskrivning av skolemelk for skoleåret 2019-2020

Meieriselskap som leverer konsummelk til barnehager, barne- og ungdomsskoler og videregående skoler kan søke om godtgjøring i form av prisnedskrivning. Satser for prisnedskrivning fastsettes av Omsetningsrådet.

Tine SAs forslag til satser for skoleåret 2019-2020

Tine SA (Tine) foreslår satser for skoleåret 2019-2020 i brev mottatt 2. mai 2019. Tine anbefaler å opprettholde satsene på nåværende nivå. Forslaget innebærer at satsen på ¼ liters kartonger blir 1,00 krone per liter og at satsen på andre forpaktningstørrelser blir 0,50 kroner per liter. Satsen for laktoseredusert smaksatt melk er 0 kroner per liter.

Tines forslag til regelverksendring

Tine foreslår videre at laktoseredusert smaksatt melk kan tas ut av regelverket.

Utviklingen i skolemelksalget

Utvikling i salget av skolemelk og refusjonsbeløp (2008-2018, kalenderår) vises i tabellen nedenfor.

År	Volum, liter*	Prisstøtte, kr
2008	18 918 477	37 836 955
2009	19 055 714	34 357 841
2010	19 007 438	29 674 229
2011	18 898 214	29 364 752
2012	18 606 053	29 016 302
2013	18 013 636	28 023 100
2014	17 479 799	27 197 423
2015	17 287 837	20 019 449
2016	17 036 938	11 073 995
2017	16 370 003	10 436 420
2018	15 707 035	9 800 398

* inkludert 997 117 liter smaksatt melk i 2. halvår 2015, hvor satsen var 0 for 2. halvår 2015.

Inkludert 2 333 834 liter smaksatt melk i 2016			
Inkludert 2 468 123 liter smaksatt melk i 2017			
Inkludert 2 644 948 liter smaksatt melk i 2018			

Statistikken viser at det er en negativ utvikling i salget av skolemelk. Reduksjonen var på 3,9 prosent fra 2016 til 2017, mens reduksjonen fra 2017 til 2018 var på 4,0 prosent. I 2. halvår 2015 ble satsen for laktoseredusert smaksatt melk (herfra smaksatt melk) satt i null, slik at det ble ikke utbetalt tilskudd til smaksatt melk omsatt i 2. halvår 2015. Tabellen ovenfor viser imidlertid volum inkl. smaksatt melk også i 2. halvår 2015, og 2016-2018, for at statistikken skal være sammenlignbar når det gjelder melkevarianter. Når det gjelder omsetningen av smaksatt melk, så har den økt med 7,2 prosent fra 2017 til 2018.

Tine informerer om at det er flere årsaker til den registrerte reduksjonen. Utviklingen i skolemelk-ordningen følger trendene i dagligvaremarkedet. I tillegg informerer Tine om at det er økende salg utenom de normale salgskanalerne. Dette gjelder både netthandel og grossistsalg. Salget gjennom grossist skjer i områder hvor salg til offentlige institusjoner er basert på anbud, og hvor andre aktører enn Tine har vunnet fram. Dette volumet inngår ikke i skolemelksalget, og Tine har ikke data som viser i hvor stor grad dette forklarer nedgangen.

I følge Tine er det salget av hvit melk som går tilbake mens smaksatt melk øker. Satsen for smaksatt melk har vært null siden skoleåret 2015-2016. Tine anser det ikke som aktuelt å gjeninnføre prisnedskrivning av smaksatt melk. Tine mener denne delen av regelverket kan tas ut og at satsen for prisnedskrivning av smaksatt melk fortsatt bør være 0 kroner per liter fram til en slik endring.

Videre foreslår Tine å opprettholde satsene for hvit melk på dagens nivå, 1 krone per liter for ¼ -litere og 50 øre per liter for øvrige størrelsesvarianter.

Landbruksdirektoratets vurdering

Drikkemelksegmentet har i en årrekke hatt en nedgang, både i totalt volum og per capita. Fra 2017 til 2018 ble totalt volum drikkemelk omsatt i det norske markedet redusert med 0,9 prosent (inkl. import), i henhold til opplysninger fra Melk.no. Tall fra Melk.no viser at nedgangen i søtmelk uten smak (vanlig hvit melk) var på 2,1 prosent i volum i 2018.

Landbruksdirektoratet registrerer at reduksjonen i salget av skolemilk fortsetter for all skolemilk totalt sett. Det er salget av ordinær drikkemelk som går tilbake mens smaksatt melk øker. Ikke smaksatt skolemilk følger på denne måten den generelle trenden med redusert salg som en opplever også i dagligvaremarkedet, men salgsreduksjonen er større enn i dagligvaremarkedet for denne type melk. Satsene for ikke smaksatte varianter ble halvert fra skoleåret 2015-2016. Dette er et forhold som tilsier at støtten til ikke smaksatt skolemilk bør videreføres, slik Tine foreslår.

Smaksatt melk innenfor skolemilkordningen økte med 5,8 prosent i 2017 og 7,2 prosent i 2018 sammenlignet med året før. Salget av denne melken har økt med vel 13 prosent siden 2016. Smaksatt melk i skolemilkordningen har ikke hatt prisnedskrivning i denne perioden, da satsen ble redusert til 0 kroner per liter fra og med skoleåret 2015-2016. Tine anser det ikke som aktuelt å gjeninnføre prisnedskrivning av smaksatt melk. Selv med en sats lik null i flere år, så øker forbruket. Dette viser at det ikke er behov for prisnedskrivning på denne typen produkt. Landbruksdirektoratet støtter dermed forslaget til Tine om å fjerne laktoseredusert smaksatt melk fra regelverket og foreslår at denne endringen gjøres i sammenheng med gjennomgangen av Omsetningsrådets regelverk.

Landbruksdirektoratet innstiller på å videreføre satsene på samme nivå som i inneværende skoleår 2018-2019 også neste skoleår, i tråd med Tines forslag. Landbruksdirektoratet anbefaler videre at Omsetningsrådet fjerner laktoseredusert smaksatt melk fra retningslinjene for markedsregulering av melk og melkeprodukter, i tråd med Tines forslag. Endringen bør gjennomføres og sendes på høring i sammenheng med gjennomgangen av Omsetningsrådets regelverk.

Saksnr.: 061/19	Sektor: Egg	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om førtidsslakting	Saksnr.: 18/27180-8

Beskrivelse

Arbeidsgruppe kjøtt og egg la frem sin rapport i Omsetningsrådets møte 21. mars 2019, jf. sak 25/19. Omsetningsrådet tok rapporten til orientering. Landbruksdirektoratet legger til møtet den 20. mai frem de forholdene fra arbeidsgruppene rapporter og referansegruppens vurdering som vurderes å kreve et vedtak i Omsetningsrådet før det er hensiktsmessig å utvikle en forskrift eller en retningslinje som hjemler tiltaket.

Arbeidsgruppe kjøtt og egg foreslår at det bør vurderes om førtidsslakting heller bør stå i en retningslinje eller i en forskrift fremfor å vedtas i hvert enkelt tilfelle. Landbruksdirektoratets anbefaling er i tråd med forslaget fra arbeidsgruppe kjøtt og egg.

Hjemmel

Forutsetninger

Vedlegg

Møtebehandling

Rådet signaliserte at bestemmelsene om førtidsslakting mest naturlig bør hjemles i en forskrift. Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet vil tilrå at rammeverket for ordningen for frivillig førtidsslakting av verpehøns fastsettes i forskrift eller retningslinje, men at tiltaket fortsatt skal forhåndsgodkjennes av rådet før iverksettelse og at detaljer som mengde, kompensasjonssats mv. må fastsettes av Omsetningsrådet samtidig.

Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om førtidsslakting

Bakgrunn

Arbeidsgruppe kjøtt og egg avleverte rapport til Omsetningsrådet den 18. mars 2019. Landbruksdirektoratet la frem saken som en orienteringssak med sin vurdering den 21. mars 2019. Landbruksdirektoratet har valgt å legge frem forslagene fra rapporten i en innstilling per sak.

Rapporten fra referansegruppen levert 5. mai 2019, inneholder ingen vurdering av ordningen frivillig førtidsslakting.

Arbeidsgruppens forslag

«Det har vært større produksjon enn etterspørsel etter egg over mange år. Man har et ønske om å forsyne forbrukermarkedet med norske, salmonellafrie egg, også i etterspørselstoppene. En viss overproduksjon er derfor nødvendig, men tilbudsoverskuddet bør ikke bli for stort.

Man trenger dermed et sett virkemidler for å regulere produksjonen i forhold til sesongvariasjoner i etterspørselen. For å regulere tilførselen brukes i dag førtidsslakting. Førtidsslakting har vist seg effektiv for å regulere produksjonen etter de sesongmessige etterspørselstoppene. Arbeidsgruppa ser Rådet for førtidsslakting som et viktig redskap for å kunne gjennomføre ordningen på en måte som inkluderer alle produsenter og målretter ordningen i omfang.

I dag er vilkår og forklaringen av ordningen nedfelt i vedtak fattet av Omsetningsrådet hvert år.»

«Oppsummert

Arbeidsgruppa mener at førtidsslakting i praksis er en nødvendig og permanent løsning når man ønsker 100 prosent norsk vare til forbrukermarkedet til enhver tid. Arbeidsgruppa mener det bør vurderes om disse vilkårene heller bør stå i retningslinje eller i en forskrift framfor å vedtas i hvert enkelt tilfelle. Rådet for førtidsslakting må videreføres for å sikre en konkurransenøytral håndtering av førtidsslakting.»

Fra Landbruksdirektoratets innstilling til Omsetningsrådets møte 21. mars 2019:

«For egg vurderes dagens produksjonsregulering ved hjelp av førtidsslakting som det mest hensiktsmessige og dette bør videreføres, men de bør nedfelles i retningslinjer/forskrift.»

Landbruksdirektoratets vurdering

«Når det gjelder egg, er Landbruksdirektoratet enig med gruppen i deres vurdering av førtidsslakting, dvs. videreføring og fastsettelse i retningslinjer eller forskrifter, alt etter hva Omsetningsrådet faller ned på er den mest korrekte og hensiktsmessige formen å fastsette føringer for markedsregulator på.»

Landbruksdirektoratets vurdering

Ordningen med å bruke førtidsslakting for å jevne ut eggproduksjonen gjennom året, er en relativt rimelig ordning, og har den fordelen at den fjerner overskuddet før det oppstår. Som konkludert i sak 67/14 fra OR-møte 12. desember 2014, er det behov for et visst overskudd i markedet for å dekke etterspørselen etter norske konsumegg under forbrukstoppene. Førtidsslakting er en ordning som er åpen for alle eggprodusenter, og

anses å være et effektivt virkemiddel. Ordningen er formalisert i retningslinjer for markedsregulering av egg § 2 2. ledd, som en godkjent ordning, men som rådet skal forhåndsgodkjenne iverksettelse av.

Direktoratet vurderer det som hensiktsmessig at ordningen formaliseres i form av forskrift eller retningslinje. Landbruksdirektoratet ser ikke behovet for å gjøre materielle endringer i ordningen, kun av regelteknisk art. Det innebærer bl.a. at tiltaket fortsatt skal forhåndsgodkjennes før iverksettelse.

Vilkårene for ordningen for førtidsslakting er mer eller mindre konstante fra år til år, som for eksempel forutsetningene for ordningen, kriteriene for deltagelse og administrasjon av ordningen. Enkelte vilkår kan imidlertid måtte endres hvert år, som mengde, kompensasjonssats, slaktealder på verpehønene mv. Disse vilkårene bør ikke reguleres i forskrift/retningslinje, men fastsettes av Omsetningsrådet årlig.

Landbruksdirektoratet tilrår at Omsetningsrådet gir oppgaven med å utforme et forslag til forskrift/retningslinje for ordningen frivillig førtidsslakting av verpehøner til ORs sekretariat.

Saksnr.: 062/19	Sektor: Egg	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om prisnedskrivingsordning for norske egg til industri	Saksnr.: 18/27180-7

Beskrivelse

Arbeidsgruppen for kjøtt og egg la fram sin rapport i Omsetningsrådets møte 21. mars 2019, jf. sak 25/19. Omsetningsrådet tok rapporten til orientering.

Sekretariatet legger nå fram forslag til vedtak vedrørende arbeidsgruppens forslag om en prisnedskrivingsordning for norske egg til industri i nærmere definerte markedssituasjoner.

Referansegruppen har vurdert forslaget og anbefaler ikke at det iverksettes.

Landbruksdirektoratet anbefaler heller ikke forslaget.

Hjemmel**Forutsetninger****Vedlegg****Møtebehandling**

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet vil ikke tilrå at det innføres en prisnedskrivingsordning for norske egg til industri.

Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om prisnedskrivingsordning for norske egg til industri

Bakgrunn

Arbeidsgruppe kjøtt og egg avleverte rapport til Omsetningsrådet den 18. mars 2019. Landbruksdirektoratet la fram saken som en orienteringssak med sin vurdering den 21. mars 2019, sak 25/19. Landbruksdirektoratet har valgt å legge fram forslagene fra rapporten en innstilling per sak og legger her fram vurdering av arbeidsgruppens forslag om å innføre en prisnedskrivingsordning for norske egg til industri.

Arbeidsgruppens forslag

Det er importkvoter for egg i størrelsesorden 1 600 tonn, hvorav 290 er tollfri fra EU og 1 295 tonn er en WTO-kvote til redusert toll.

Eggsektoren har to typer kunder: dagligvarehandelen/storhusholdning (ferske konsumegg) og industrien (eggprodukter uten skall). Etterspørselen i dagligvarehandelen er syklisk med etterspørselstopper ved høytider, mens etterspørselen til industrien er jevn. I størrelsesorden 12-14 prosent av totalproduksjonen går til industri, dvs. 8-9 000 tonn.

Arbeidsgruppen foreslå at det innføres en ordning som stimulerer industrien til å bruke norske egg fra reguleringslager framfor import. Åpningen for kjøp fra reguleringslager tidsavgrenses til en periode i forkant av etterspørselstoppene ved jul og påske.

Skisse til løsning:

- Prisnedskrivning fastsettes slik at prisen blir tilsvarende normal pris på industriegg
- Reguleringstiltaket kan bare benyttes i en 4-ukers periode før påske og 6-ukers periode før jul.
- Egg, eller fraksjoner av egg, kjøpt med prisnedskrivning fra reguleringslager kan ikke eksporteres eller innarbeides i et produkt som skal eksporteres. Og kan heller ikke motta annen prisnedskrivning.
- Bedrifter som ønsker å benytte ordningen skal være forhåndsgodkjent og ha et kvalitets- og dokumentasjonssystem som gjør det mulig å etterprøve at vilkår overholdes.

Landbruksdirektoratets innstillingen fra 21. mars

Fra innstillingen i sak 25/19 fra 21. mars, gjengis Landbruksdirektoratets vurdering i sin helhet:

Landbruksdirektoratet er i tvil om nytten av forslaget om å stimulere til bruk av norske egg i industrien ved hjelp av prisnedskrivning er større enn kostnaden. Landbruksdirektoratet forstår bransjens frustrasjon ved at det importeres mens det ligger brukbare norske egg på lager. Slik tiltaket er skissert, ser det ut til å være ressurskrevende å forvalte tiltaket og etterprøve at vilkårene overholdes. Videre har et slikt tiltak en side mot framforhandlede importkvoter. Dette bør vurderes nærmere før tiltaket eventuelt innføres.

Momenter fra møtet 21. mars

Da rapporten ble framlagt til orientering i møtet den 21. mars kom det ikke fram noen innspill fra rådets medlemmer spesifikt for denne ordningen. Det ble imidlertid ytret støtte fra noen av rådets medlemmer til tilnærmingen arbeidsgruppen hadde med balansen mellom plikter og rettigheter for markedsregulator.

Referansegruppens vurdering

Referansegruppen har vurdert tiltaket med hensyn til konkurransevirkning, kost/nytte og intensjon og formål ved henholdsvis omsetningsloven og markedsreguleringsforskriften og mot administrative hensyn.

Referansegruppen skriver at tiltaket antakelig verken vil være konkurransevridende eller konkurransebegrensende. Tiltaket vil imidlertid være et kostbart tiltak og svekke primærleddet i verdikjeden og dermed ikke i tråd med lovens formål om risikoreduksjon for disse aktørene. Referansegruppen stiller spørsmål ved om man underminerer det ordinære markedet og dermed er imot formålet om å fremme omsetning. Forslaget vil kunne bidra til å øke etterspørselen etter norske egg, med det er usikkert om det er en effektiv måte å utnytte omsetningsmidlene på, slik markedsreguleringsforskriftens § 3 – 1 krever.

Referansegruppen påpeker, som Landbruksdirektoratet gjorde i sin innstilling 21. Mmars, at ordningen vil være administrativt krevende. De påpeker videre at det vil være praktisk og logistisk vanskelig for brukerne å dokumentere at ingen egg eller fraksjoner inngår i eksportvare.

Referansegruppen anbefaler ikke at man går videre med forslaget, men at det ses på som alternative løsninger, som eksempel om endret lagringstid for egg kan avhjelpe situasjonen.

Landbruksdirektoratets vurdering

Landbruksdirektoratet har som nevnt tidligere vurdert arbeidsgruppens forslag og kommet til at man ikke ser det som hensiktsmessig å innføre en ordning som arbeidsgruppen skisserer. Landbruksdirektoratets vurdering fra 21. mars og referansegruppens vurdering av kostnader og måloppnåelse er begrenset. Det vil bli en administrativt og kontrollmessig krevende ordning å forvalte.

Det framgår ikke av arbeidsgruppens rapport om det er markedsregulator eller Landbruksdirektoratet som skal ha den daglige administreringen av ordningen. Uansett vil det kreve mye administrasjon å betydelig innsamling av informasjon.

Referansegruppen nevner som en alternativ løsning å se på endret lagringstid for egg. Dette er hva Landbruksdirektoratet erfarer en vanskelig farbar vei da lagringstidene er en del av regelverket for mattrygghet som i stor grad er et EØS/EU-regelverk. Landbruksdirektoratet er videre i tvil om det vil undergrave vår oppfyllelse av internasjonale forpliktelser å bevisst legge opp til en ordning som skal stimulere til bruk av norske egg framfor egg importert på kvote.

Landbruksdirektoratets vurdering er at man bør fokusere på produksjonsregulerende tiltak for å balansere tilbud og etterspørsel i denne sektoren.

Oppsummert, så vil Landbruksdirektoratet ikke anbefale at det innføres en ordning med prisnedskrivning for egg fra reguleringslager til industri.

Saksnr.: 063/19	Sektor: Kjøtt og egg	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om to-delt omsetningsavgift som produksjonsregulerende tiltak	Saksnr.: 18/27180-9

Beskrivelse

Arbeidsgruppe kjøtt og egg la frem sin rapport i Omsetningsrådets møte 21. mars 2019, jf. sak 25/19. Omsetningsrådet tok rapporten til orientering. Landbruksdirektoratet legger til møtet den 20. mai frem forslag fra arbeidsgruppenes rapporter inkludert referansegruppens vurdering, som vurderes å kreve et vedtak i Omsetningsrådet før det iverksettes et videre arbeid.

Arbeidsgruppe kjøtt og egg har foreslått at det innføres en kan-bestemmelse om gradering av omsetningsavgift mellom produsenter i perioder hvor det er iverksatt større produksjonsregulerende tiltak. Referansegruppen og Landbruksdirektoratet er samstemt om at man bør utrede mulighetene for bruk av differensiert omsetningsavgift i situasjoner hvor større reguleringstiltak er iverksatt. Dette arbeidet vil nødvendigvis ikke få regelverkskonsekvenser, og kan utredes i en separat prosess. Imidlertid er det en konkurransevridende side ved denne tilnærmingen som gjør at nytte og kostnad ved bruk bør ses nærmere på.

Direktoratet foreslår at Omsetningsrådet ber markedsregulator, som ansvarlig for forslag om omsetningsavgift, fremmer forslag for rådet om differensiert omsetningsavgift dersom de finner dette hensiktsmessig og innenfor gjeldende regelverk.

Hjemmel

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

Omsetningsrådet ber markedsregulator, som ansvarlig for forslag om omsetningsavgift, fremme forslag for rådet om differensiert omsetningsavgift dersom de finner dette hensiktsmessig og innenfor gjeldende regelverk.

Møtebehandling

Medlemmet Trine Hasvang Vaag la fram følgende forslag til vedtak: «Omsetningsrådet ber sekretariatet utrede todelt omsetningsavgift som produksjonsregulerende tiltak.» Ved alternativ votering mellom sekretariatets forslag og Vaags forslag, ble Vaags forslag enstemmig vedtatt.

Vedtak

Omsetningsrådet ber sekretariatet utrede todelt omsetningsavgift som produksjonsregulerende tiltak.

Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av arbeidsgruppe kjøtt og egg om to-delt omsetningsavgift som produksjonsregulerende tiltak

Innledning

Kjøtt- og eggsektoren har mottaksplikt og fri etablering. Det er dermed mulighet for nye produsenter å etablere seg også i perioder hvor det er igangsatt produksjonregulerende tiltak. Det kan redusere effekten av tiltaket og gjøre det unødvendig kostbart.

Arbeidsgruppe kjøtt og egg har foreslått at det innføres en kan-bestemmelse om gradering av Omsetningsavgift mellom produsenter i perioder hvor det er iverksatt større produksjonsregulerende tiltak.

Omsetningsrådet har gradert omsetningsavgiften tidligere, f.eks. mellom lam og sau. Gradering av omsetningsavgiften mellom etablerte aktører og eventuelle nyetablerte har en konkurransevridende side og saken bør derfor utredes nærmere før det eventuelt iverksettes.

Konklusjoner fra rapporten

Arbeidsgruppa vurderer at dette benyttes når en produksjon har gjennomført betydelig tiltak for å regulere markedet og at nye produsenter som da finner ut at de vil starte opp også må være med å bære litt av belastningene.

Det kan eventuelt kobles mot at eksisterende produsenter ikke får øke produksjonen i samme periode uten også bli ilagt en høyere avgift. Arbeidsgruppa tenker at dette er en tolking av mandatets føring om å se på «økonomiske stimuli for produksjonsplanlegging».

Omsetningsavgiften er etter arbeidsgruppas vurdering primært en finansiering av markedsreguleringen og ikke et virkemiddel i seg selv, men i kjøttsektoren brukes omsetningsavgiften som en del av prisløypa som legges for produsentpris. Økt omsetningsavgift vil gi tilsvarende signal som en reduksjon i (engros-) pris. Det er etter hva arbeidsgruppa forstår ikke vært brukt gradert omsetningsavgift på denne måten tidligere og tiltaket må vurderes sammen med andre landbrukspolitiske virkemidler.

Arbeidsgruppa har vurdert og mener det bør innføres en 2-delt omsetningsavgift. Denne graderes mellom (a) eksisterende produsenter og (b) nyetableringer.

Mottakplikten tilsier at produsenter innenfor og utenfor Nortura skal behandles likt, og samvirkeretten gir ikke rom for å gradere ut fra annet enn kvalitetskriterier mellom medlemmer. Omsetningsavgiften kan innføres av Omsetningsrådet som et prisstimulerende tiltak og som et signal om at nyetableringer ikke er ønskelige.

Tiltaket må utformes som en kan-bestemmelse og ikke som et påbud. Det må være opp til Omsetningsrådets skjønn og etter søknad fra markedsregulator å innføre det i hvert enkelt tilfelle, men det bør i så fall vurderes om man skal utarbeide retningslinjer eller forskrift for et slik tiltak. Bestemmelsene må utformes på en slik måte at de ikke rammer gårdsoverdragelser. Dagens maksimalavgifter må settes høyere. Arbeidsgruppa kan ikke se at det kreves endringer i forskrifter for å gjennomføre en slik gradering.

Landbruksdirektoratets innstilling til 21. mars

For å ta det produksjonsuavhengige tiltaket «to-delt omsetningsavgift» først, synes Landbruksdirektoratet dette er et spennende forslag, men det er av såpass prinsipiell art at det må utredes mer inngående hvordan man kan oppnå best mulig kost-nytte av dette tiltaket, og om avgiften skal brukes på denne måten.

Punkter fra møtet i Omsetningsrådet 21. mars

Det var ingen kommentarer til dette punktet i framleggingen den 21. mars.

Referansegruppens vurdering

En differensiering mellom nye og etablerte aktører er etter sin natur konkurransevridende i nye aktørers disfavør. Konkurransevridningen finner sted i primærprodusentmarkedet. Høyere etableringsbarrierer vil også kunne ha en konkurransebegrensende effekt på slakteri- og industriledet.

Referansegruppen vil anbefale at man utreder muligheten for bruk av differensiert omsetningsavgift etter situasjoner med utkjøp og behov for regulering. En differensiert avgift trenger ikke nødvendigvis å knyttes til nye versus etablerte produsenter, men kan også differensieres etter andre kriterier. Det prinsipielt viktige er at i) alle skal svare omsetningsavgift og ii) omsetningsavgiften bør differensieres etter minst mulig konkurransevridende kriterier. Som et alternativ til differensiert avgift kan man for eksempel tenke seg en løsning hvor man øker omsetningsavgiften for alle aktører, men hvor man tildeler bunnfradrag etter nærmere angitte kriterier, og hvis formål er å unngå gratispassasjerproblemet som beskrevet over i bakgrunnen for forslaget. På dette grunnlag anbefaler derfor Referansegruppen at man også utreder alternativer til forslaget.

Landbruksdirektoratets vurdering

Landbruksdirektoratets vurdering til 21. mars var at foreslått bruk av omsetningsavgift er et spørsmål av prinsipiell art og en kost-nyttevurdering bør gjøres før avgiften brukes på denne måten. Med kostnader her forstås konkurransevridende og muligens konkurransebegrensende effekter, mens nytte er knyttet opp mot formålsoppnåelse, dvs. et marked med balanse mellom tilbud og etterspørsel rundt en bestemt pris, dvs. målpris eller planlagt gjennomsnittlig engrospris.

Etter Landbruksdirektoratets vurdering, er det ikke motsetning mellom Landbruksdirektoratets tilnærmingen i innstillingen fra møtet den 21. mars og referansegruppens tilnærming, men at det fokuseres på ulike sider ved tiltaket. Landbruksdirektoratets tilnærming er å se på ulemper opp mot måloppnåelse, mens referansegruppen i større grad ser på konkurransevirkningene isolert sett og tiltak for å redusere konkurransepåvirkningen.

Arbeidsgruppen skriver i sin rapport at de ikke kan se at det kreves endringer i retningslinjer eller forskrifter for å gjennomføre tiltaket. Referansegruppen berører ikke det forvaltningsrettslige temaet i sin rapport. Landbruksdirektoratet ser heller ikke grunn til å betvile dette, da det i praksis i dag skjer en gradering mellom sau og lam. Dessuten er aktiv bruk av omsetningsavgiften for å styre tilførselen mellom perioder vanlig praksis i kjøttsektoren allerede. Det vurderes å være innenfor det handlingsrommet og myndighetsområde som Omsetningsrådet har i dag å justere avgiften innenfor den

maksimumsavgiften som Landbruks- og matdepartementet fastsetter.

Referansegruppen påpeker at differensiering av omsetningsavgift er konkurransevridende i sin natur. Landbruksdirektoratet er enig i dette, men her kan man f.eks. se til melkesektoren, hvor det er kvotereguleringer, som er konkurransevridende i favør av eksisterende melkeprodusenter og en ulempe for de som ønsker seg inn i næringen. En *midlertidig* differensiering av omsetningsavgiften vil ha mindre konkurransevridende og konkurransebegrensende effekt, enn hva tilfellet er ved kvoteregulering. Gitt at balansert marked er det mest optimale for alle ledd i verdikjeden, også forbruker, vil en midlertidig differensiering kunne gi en samfunnsøkonomiske gevinsten gjennom stabilisering av pris og tilførsel og redusert behov for bruk av avgiftsmidler for å regulere bort overskudd.

Referansegruppen påpeker at en differensiert avgift nødvendigvis ikke må knyttes til nye versus etablerte produsenter, men også kan gjøres etter andre kriterier. Til det vil Landbruksdirektoratet bemerke at det allerede er praktisert i tilfellet sau/lam hvor sau ilegges en høyere avgift enn lam. Imidlertid er det uklart for Landbruksdirektoratet hvordan løsningen som referansegruppen har skissert med høyere avgift og bunnfradrag etter nærmere bestemte kriterier i praksis i større grad påvirker gratispassasjerproblemet. Uansett er referansegruppen og Landbruksdirektoratet samstemt om at man bør utrede mulighetene for bruk av differensiert omsetningsavgift i situasjoner hvor større reguleringstiltak er iverksatt. Dette arbeidet vil nødvendigvis ikke få regelverkskonsekvenser, og kan utredes i en separat prosess. Det bør likevel nevnes at det er Landbruks- og matdepartementet som fastsetter omsetningsavgiften, enten i form av en maksavgift (rødt kjøtt og korn) eller en løpende avgift (egg, fjørfekjøtt og melk), og som dermed også kan ha synspunkter på spørsmålet om differensiert avgift.

Direktoratet foreslår at Omsetningsrådet ber markedsregulator, som ansvarlig for forslag om omsetningsavgift, fremmer forslag for rådet om differensiert omsetningsavgift dersom de finner dette hensiktsmessig og innenfor gjeldende regelverk.

Saksnr.: 064/19	Sektor: Kjøtt, egg og melk	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Omsetningsrådets arbeid - Forslag om justeringer i ordning for prisnedskrivning for leveranser til spesialmarkeder	Saksnr.: 19/23278-1

Beskrivelse

Rapportene fra arbeidsgruppe melk og fra arbeidsgruppen kjøtt og egg ble lagt fram for Omsetningsrådet den 21. mars 2019. Rapportene ble da tatt til orientering. I begge rapportene foreslås det justeringer i ordningen for kompensasjon for spesialmarkeder. Referansegruppens vurderinger er tatt med i vurderingen av forslaget.

Hjemmel

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

Ordningene for prisnedskrivning av melkeprodukter, egg og kjøtt ved leveranser til spesialmarkeder videreføres, og regelverket utformes i tråd med saksinnstillingen.

Møtebehandling

I møtet la sekretariatet fram følgende tilleggsforslag: «Landbruksdirektoratet overtar administrasjonen av ordningen. Ordningen evalueres etter 3 – 5 år.». Tilleggsforslaget sammen med den opprinnelige innstillingen ble deretter enstemmig vedtatt.

Vedtak

Ordningene for prisnedskrivning av melkeprodukter, egg og kjøtt ved leveranser til spesialmarkeder videreføres, og regelverket utformes i tråd med saksinnstillingen.

Landbruksdirektoratet overtar administrasjonen av ordningen. Ordningen evalueres etter 3 – 5 år.

Omsetningsrådets arbeid - Forslag om justeringer i ordning for prisnedskrivning for leveranser til spesialmarkeder

Innledning

Arbeidsgruppe melk og arbeidsgruppe kjøtt og egg avleverte rapporter fra sine respektive arbeid henholdsvis 1. februar og 14. mars 2019. Innholdet ble framlagt på møtet den 21. mars og enkelte av forslagene ble realitetsbehandlet på møtet den 12. april.

Begge arbeidsgruppene har framlagt forslag til justering av ordningen for prisnedskrivning ved salg til spesialmarkeder. Det er tollfritak ved leveranser til spesialmarkedene uavhengig av opprinnelse. Forventet pris på spesialmarkedene er derfor lavere enn hva man kan forvente ved leveranser til det norske markedet.

Konklusjoner fra rapportene

I kapittel 8 i rapporten fra arbeidsgruppe melk, vurderes regelverket knyttet til ordningen med prisnedskrivning av meieriprodukter som selges til spesialmarkeder. Ordningen er åpen for alle meieriselskaper i prisutjevningsordningen for melk. Det forutsettes at ordningen bidrar til økt bruk av norsk melk. Følgende foreslås som løsning fra arbeidsgruppen:

Arbeidsgruppa foreslår at ordningen med støtte til spesialmarkeder videreføres med enkelte justeringer.

Arbeidsgruppa foreslår at Landbruksdirektoratet overtar forvaltningen av ordningen. Dette vil medføre økte administrasjonskostnader i Landbruksdirektoratet. Ordningen bør utredes nærmere, bl.a. med sikte på om det er hensiktsmessig at søknader sendes via meieriselskapene, eller direkte til direktoratet og hvilken kontrollhjemmel som skal benyttes.

I kapittel 6 i rapporten fra arbeidsgruppe kjøtt og egg, vurderes en justering av ordningen for spesialmarkeder for kjøtt og egg. For det første, foreslår gruppen at ordningen bør gjøres tilgjengelig for alle. I dag er den på kjøtt bare tilgjengelig for markedsregulator, mens for egg er den i prinsippet åpen for alle. For egg brukes ordningen, men for kjøtt er stykningsdelene som kan motta prisnedskrivning ikke hensiktsmessige og ordningen er derfor ikke brukt.

For å håndtere spesialmarkeder foreslås følgende:

- *Markedsregulator fremmer forslag til Omsetningsrådet om kvantum og hvilke stykningsdeler det er aktuelt å få avsetning for i spesialmarkeder kommende kalenderår (gjøres i september). I søknaden følger en vurdering av hvor stor priskompensasjonen bør være.*
- *Omsetningsrådet beslutter volum og maksimums sats for prisnedskrivning.*
- *Aktørene som ønsker å benytte seg av spesialmarkeder melder tilbake til Totalmarked hvor stort volum de planlegger å selge i spesialmarkedet.*
- *Aktørene får utbetalt priskompensasjonen ved å framlegge dokumentasjon på at varene som er solgt i spesialmarkedet er skåret av norsk råvare og knyttes utelukkende til det volumet som er solgt i spesialmarkedet.*
- *Arbeidsgruppa foreslår at Landbruksdirektoratet utfører kontroll og foretar utbetalinger.*
- *Aktørene kan bli pålagt uttak fra reguleringslager eller andre kvalitetskrav (eks ribbetiltak). Dette framkommer i tilbudsbrevet om å delta i ordningen for hvert enkelt produkt.*

- *Priskompensasjon utbetales kvartalsvis på bakgrunn av kvittering på salg til spesialmarkedet og at eventuelle pålegg om uttak fra reguleringslager eller andre krav er oppfylt.*

Landbruksdirektoratets innstilling den 21. mars

Begge rapporter var oppe til orientering i Omsetningsrådets møte den 21. mars. Landbruksdirektoratet la fram sin vurdering i henholdsvis sak 13/19 for melk og 25/19 for kjøtt og egg.

For ordningen med prisnedskrivning ved salg av norske egenproduserte melkeprodukter var Landbruksdirektoratets vurdering:

Landbruksdirektoratet ser også behov for å vurdere nærmere konsekvenser for både direktoratet og forvaltningen av ordningen som følge av en eventuell flytting av forvaltningen av ordningen fra markedsregulator til direktoratet. Landbruksdirektoratet anbefaler at dette gjøres i forbindelse med regelverksutviklingen i neste fase av gjennomgangen.

For kjøtt og egg var Landbruksdirektoratets vurdering:

Arbeidsgruppen har foreslått en justering av ordningen for leveranser av kjøttvarer til spesialmarkeder. En justering i varespekteret kan gjøre ordningen mer anvendelig. Landbruksdirektoratet er positive til denne justeringer.

Momenter fra møtet 21. mars

Det kom få kommentarer til spesialmarkeder i møtet. Det ble imidlertid nevnt at det kan være kontrollutfordringer med ordningen.

Referansegruppens vurdering

Referansegruppen støtter arbeidsgruppens forslag til endringer i ordningen med prisnedskrivning for melkeprodukter ved salg til spesialmarkeder. Referansegruppen mener det er hensiktsmessig for å hindre at konkurransen begrenses og for å fjerne den dobbeltrollen markedsregulator har.

Med hensyn til endringene om å inkludere alle aktører i ordningen med prisnedskrivning ved salg til spesialmarkeder for kjøtt, er referansegruppen mindre positive. Referansegruppen stiller spørsmål ved om ikke slikt salg forutsetter koordinering mellom aktører på industriledet, noe som gruppen vurderer å ikke være innenfor primærnæringsunntaket. Videre sier de det er tvilsomt at det er i tråd med de landbrukspolitiske målene og hjemmelsgrunnlaget. Det vil indirekte også kunne medføre konkurransebegrensning på industriledet. Referansegruppen kommer til den konklusjonen at de ikke anbefaler at man går videre med forslaget.

I Omsetningsrådets møte den 9. mai kom det fram fra innlegget fra referansegruppens leder at det har vært en forståelse av at andelen av leveransen til spesialmarkeder som kan tilfalle en gitt bedrift styres av markedsandelen i det norske markedet. Det ble motgått i møtet at dette er tilfellet, men at fordelingen skal skje etter innmeldt interesse. Det er også Landbruksdirektoratets oppfatning av innholdet i rapporten.

Landbruksdirektoratets vurdering

Landbruksdirektoratet har foretatt en ny vurdering hvor man har tatt høyde for innspill i møtet 21. mars, som var svært begrenset, og referansegruppens vurdering.

Landbruksdirektoratet mener at effekten av og formålet med prisnedskrivning til spesialmarkeder for melkeprodukter, kjøtt og egg er det samme. Prisnedskrivning for leveranser til spesialmarkeder vil kunne øke totalomsetning av norsk produksjon og dermed fremme omsetningen.

Med hensyn til forslag på kjøtt, så syns Landbruksdirektoratet at skissen til løsning for spesialmarkeder er unødvendig komplisert med hensyn til både måloppnåelse og forvaltning. Dersom det skal stilles krav til uttak fra reguleringslager, krav om forhåndsinnmelding av forventet kvantum mm., kompliseres ordningen mer enn hva som er nødvendig, sammenliknet med praktisering av dagens ordning i sektorene melk og egg. Landbruksdirektoratet vurderer det slik at formålet oppnås ved å gjøre ordningen enklere og ikke stille krav til leverandørene om uttak fra reguleringslager o.l.

Landbruksdirektoratet er enig med arbeidsgruppe kjøtt og egg i at vareomfanget for kjøtt bør oppdateres. Forslaget til arbeidsgruppen til oppdatert vareomfang kan legges til grunn for videre arbeid.

Bruk av prisnedskrivning for leveranser til spesialmarkeder har på mange vis samme karakter som eksportstøtte; det ytes en støtte per kg som eksporteres. Derimot er det en vesentlig forskjell mellom reguleringseksport og salg til spesialmarkeder. Sistnevnte er i hovedsak et marked som må betjenes som et nisjemarked, med avtaler o.l. Det er ikke, som ved reguleringseksport, et marked som kan benyttes temporært ved overskudd av en vare. Det er med andre ord et atypisk avsetningstiltak, men bidrar til en økt omsetning.

Ordningen for meierivarer er i dag åpen for alle aktører som deltar i prisutjevningsordningen. For kjøtt er den bare tilgjengelig for markedsregulator og arbeidsgruppen har foreslått å åpne ordningen for andre aktører også for kjøtt. Landbruksdirektoratet er enig i at ordningene bør gjøres tilgjengelige for flere aktører, men som for melk bør ordningen begrenses til bearbeidingsaktører, dvs. foretak som bedriver slakt og/eller skjæring av kjøtt. Egg er ikke særskilt behandlet i rapporten, men Landbruksdirektoratet ser det som hensiktsmessig at alle sektorene behandles ens, slik at alle eggpakkerier kan benytte seg av ordningen.

Landbruksdirektoratet ser at begrepet spesialmarkeder brukes litt ulikt mellom forskrifter under tolloven og retningslinjer under omsetningsloven. Landbruksdirektoratet vurderer det som hensiktsmessig å legge Tollovens definisjon til grunn og gi Landbruksdirektoratet anledning til å foreslå og innskrenke typer av spesialmarkeder dersom det er nødvendig for måloppnåelsen, budsjett hensyn, kontrollhensyn e.l.

Arbeidsgruppene foreslår ulike forvaltningsmodeller for henholdsvis kjøtt og for meierivarer. For melk har arbeidsgruppen foreslått å overføre forvaltningen av ordningen med prisnedskrivning av melkeprodukter som omsettes i spesialmarkeder til Landbruksdirektoratet. Referansegruppen støtter forslaget om å gjøre endringer i ordningen for å hindre at konkurransen begrenses og for å fjerne markedsregulators dobbeltrolle. For kjøtt (og egg) er det foreslått at det blir liggende hos markedsregulator.

Landbruksdirektoratet mener det er hensiktsmessig at ordningene administreres mest mulig likt. Argumentet om at markedsregulator får unødvendig mye informasjon om konkurrenter tilsier at ordningen bør administreres av Landbruksdirektoratet. Imidlertid

fratar man markedsregulator en del av kontrollen med og oversikten over bruk av omsetningsavgift, en avgift de har ansvar for å foreslå og en avgift de har ansvar for å bruke innenfor nærmere definerte rammer.

Landbruksdirektoratet ser at det er hensiktsmessig at prisnedskrivning for alle sektorene samkjøres og gjøres ensartet. Åpnes ordningen for «alle» aktører synes det mest aktuelt at forvaltningen av ordningene samles hos Landbruksdirektoratet. Landbruksdirektoratet ser likevel at det kan være uheldig å fjerne seg fra prinsippet om at det er markedsregulator som administrerer avsetningstiltakene. Videre er det relativt små kvantum som omsettes til spesialmarkedene og det kan bli mye administrasjon og kontroll sett opp mot effekten av ordningen. Likevel kan ordningen være avbøtende nå når reguleringsekporten faller bort. Direktoratet innstiller derfor på at ordningen videreføres med omtalt revisjon, men at den bør evalueres etter en periode, f.eks. etter 3 til 5 år.

Landbruksdirektoratet vil koordinere arbeidet med spesialmarkeder med det generelle arbeidet med retningslinjer og forskrifter (sak 54/19) med hensyn til å plassere bestemmelsene riktig med hensyn til hva som er å anse som forskrifter og hva som er retningslinjer, samt legge fram regelverksforslag som vil være en nødvendig konsekvens av foreslåtte endringer.

Saksnr.: 065/19	Sektor: Melk	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Omsetningsrådets arbeid: Rapport fra arbeidsgruppe for Gjennomgang av sektorvise oppgaver i melkesektoren	Saksnr.: 19/4659-5

Beskrivelse

Med bakgrunn i mandat gitt av Omsetningsrådet i møte den 14. desember 2017 og spesifisering av oppgaver og arbeidsmåte i Omsetningsrådets møte den 8. februar 2018 (sak 8/18), har arbeidsgruppen for gjennomgang av sektorvise oppgaver i melkesektoren levert sin rapport til sekretariatet den 1. februar 2019. Rapporten ble sendt ut til rådets medlemmer sammen med protokoll fra møte i Omsetningsrådet 4. februar 2019. Rapporten ble lagt fram for Omsetningsrådet med sekretariatets vurderinger og forslag til løsninger i møte 21. mars. Omsetningsrådet tok da rapporten til orientering.

Omsetningsrådet tok i møte 12. april stilling til de av rapportens forslag som berører rammeforskriften. Rådet anbefalte også at rapportens forslag om å øke øvre prisgrense for melk fra 5 til 10 prosent over målpris blir lagt fram for avtalepartene i jordbruksoppgjøret.

Resten av forslagene i rapporten med vurderinger, også basert på diskusjoner i rådet og Referansegruppens vurderinger, legges fram i denne innstillingen.

Hjemmel

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

1. Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar for beregning av stipulert gjennomsnittlig fraktkostnad for overføringstransport opphører, jf. markedsreguleringsforskriften § 4-3-4, tredje ledd.
2. Bestemmelsene om beregning av overføringssatser for transport av melk etter noteringspunkt avvikles i markedsreguleringsforskriften, jf. § 4-3-4 og § 4-3 -6.
3. Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar for markedsregulators leveranseplaner opphører. Aktørenes meldeplikt til Landbruksdirektoratet ved endringer i prognoser opphører også, jf. markedsreguleringsforskriften §§ 4-3-4, tredje ledd og 4-3-5.
4. Bestemmelsene om markedsregulators leveranseplaner og prognoser i markedsreguleringsforskriften oppdateres i henhold til dagens praksis. Endringene i regelverket for leveranseplanene kan medføre behov for tilsvarende endringer i regelverket for mottakende meieris plikter. Foreslåtte endringer medfører at §§ 4-3-

4, 4-3-5 og 4-3-8 blir endret.

5. Virkeområdet for 80 prosentregelen begrenses til å gjelde meieriselskaper som anvender melk mottatt under forsyningsplikten til foredling av faste, lagringsdyktige melkeprodukter og meieriselskaper over en viss størrelse, dvs. anvender over 5 mill. liter melk per år. Foreslåtte endringer medfører endringer i markedsreguleringsforskriften § 4-3-8.
6. Teksten "opp til henholdsvis 15 og 30 mill. liter melk" fjernes fra markedsreguleringsforskriften § 4-3-8, fjerde ledd
7. Retningslinjen "Nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren" endres. I punkt 2 endres fordelingen av kapitalen til faste produkter fra 51 prosent til 40 prosent. Det fastsettes også i punkt 2 at en legger til grunn at normal kapasitetsutnyttelse for Tine anlegg for faste produkter økes til 90 prosent i beregningsmodellen for godtgjørelse for reguleringskapasitet.
8. Retningslinjen "Nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren" tar inn et nytt punkt hvor det fremgår at beregning av melkevolum knyttet til markedsreguleringsfunksjonen i Tine baserer seg på en fordeling hvor 50 prosent av differansen mellom maksimalt behov og gjennomsnittet kan tilskrives en variasjon som Tine som kommersiell aktør trenger å ha, mens de resterende er som følge av variasjoner i melkekurven.
9. Retningslinjen "Nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren" tar inn et nytt punkt hvor det fremgår at godtgjørelsen det enkelte år fastsettes som et gjennomsnitt av de to foregående års utbetaling og inneværende års modellberegning.
10. Markedsreguleringsforskriften eller retningslinjene får en bestemmelse om at markedsregulator kan avtale nærmere vilkår, med utgangspunkt i gjeldende regelverk, med tredjepart som benytter seg av forsyningsplikten.
11. Avsetningstiltakene prisnedskrivning ved salg av kasein og prisnedskrivning for salg av melkefett til margarinindustrien avvikes i retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter, jf. §§ 4-4 og 4-5.
12. Oppdatering, modernisering etc.
Landbruksdirektoratet får i oppdrag å foreslå ny struktur i regelverket knyttet til melkesektoren, slik at bestemmelse om samme tema samles, samt foreta en språkvask med sikte på å få et regelverk som er klart og tydelig.

Møtebehandling

Medlemmet Marit Haugen la fram følgende alternative forslag til sekretariatets punkt 8: «Retningslinjen "Nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren" tar inn et nytt punkt hvor en beregning av melkevolum knyttet til markedsreguleringsfunksjonen inngår.» Medlemmet Bjørn-Ole Juul-Hansen foreslo følgende tillegg som nytt punkt 13: «Landbruksdirektoratet bes utrede utforming og innretning av en forliksinstans ved uenighet mellom partene. Kompetansen til instansen skal være i tråd med det som er hensiktsmessig for å bidra til forlik.»

Det ble først votert over hvert enkelt punkt i innstillingen: Innstillingens punkter 1-7 og 9-12 ble enstemmig vedtatt. For punkt 8 ble Haugens alternative forslag enstemmig vedtatt. Juul-Hansens tilleggsforslag punkt 13 falt mot to stemmer (Bjørn-Ole Juel-Hansen og Sigrid Helland).

Det ble deretter votert samlet over punktene 1-12. Disse ble enstemmig vedtatt. Bjørn-Ole Juul-Hansen og Sigrid Helland avga følgende stemmeforklaring: «Støtte til pkt 1 om avvikling av Landbruksdirektoratets overvåkningsansvar i forbindelse med fraktkostnader ble gitt under forutsetning av at utarbeidelsen av beregningene videreføres og er tilgjengelig for relevante parter.»

Vedtak

1. Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar for beregning av stipulert gjennomsnittlig fraktkostnad for overføringstransport opphører, jf. markedsreguleringsforskriften § 4-3-4, tredje ledd.
2. Bestemmelsene om beregning av overføringssatser for transport av melk etter noteringspunkt avvikles i markedsreguleringsforskriften, jf. § 4-3-4 og § 4-3-6.
3. Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar for markedsregulators leveranseplaner opphører. Aktørenes meldeplikt til Landbruksdirektoratet ved endringer i prognoser opphører også, jf. markedsreguleringsforskriften §§ 4-3-4, tredje ledd og 4-3-5.
4. Bestemmelsene om markedsregulators leveranseplaner og prognoser i markedsreguleringsforskriften oppdateres i henhold til dagens praksis. Endringene i regelverket for leveranseplanene kan medføre behov for tilsvarende endringer i regelverket for mottakende meieris plikter. Foreslåtte endringer medfører at §§ 4-3-4, 4-3-5 og 4-3-8 blir endret.
5. Virkeområdet for 80 prosentregelen begrenses til å gjelde meieriselskaper som anvender melk mottatt under forsyningsplikten til foredling av faste, lagringsdyktige melkeprodukter og meieriselskaper over en viss størrelse, dvs. anvender over 5 mill. liter melk per år. Foreslåtte endringer medfører endringer i markedsreguleringsforskriften § 4-3-8.
6. Teksten "*opp til henholdsvis 15 og 30 mill. liter melk*" fjernes fra markedsreguleringsforskriften § 4-3-8, fjerde ledd.
7. Retningslinjen "Nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren" endres. I punkt 2 endres fordelingen av kapitalen til faste produkter fra 51 prosent til 40 prosent. Det fastsettes også i punkt 2 at en legger til grunn at normal kapasitetsutnyttelse for Tine anlegg for faste produkter økes til 90 prosent i beregningsmodellen for godtgjørelse for reguleringskapasitet.
8. Retningslinjen "Nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren" tar inn et nytt punkt hvor en beregning av melkevolum knyttet til markedsreguleringsfunksjonen inngår.
9. Retningslinjen "Nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren" tar inn et nytt punkt hvor det fremgår at godtgjørelsen det enkelte år fastsettes som et gjennomsnitt av de to foregående års

utbetaling og inneværende års modellberegning.

10. Markedsreguleringsforskriften eller retningslinjene får en bestemmelse om at markedsregulator kan avtale nærmere vilkår, med utgangspunkt i gjeldende regelverk, med tredjepart som benytter seg av forsyningsplikten.
11. Avsetningstiltakene prisnedskrivning ved salg av kasein og prisnedskrivning for salg av melkefett til margarinindustrien avvikles i retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter, jf. §§ 4-4 og 4-5.
12. Oppdatering, modernisering etc.
Landbruksdirektoratet får i oppdrag å foreslå ny struktur i regelverket knyttet til melkesektoren, slik at bestemmelse om samme tema samles, samt foreta en språkvask med sikte på å få et regelverk som er klart og tydelig.

Omsetningsrådets arbeid: Rapport fra arbeidsgruppe for Gjennomgang av sektorvise oppgaver i melkesektoren

Bakgrunn

I møtet den 21. mars la Landbruksdirektoratet fram sin vurdering av arbeidet og konklusjonene i rapporten fra arbeidsgruppe D1 sektorspesifikke oppgaver for melk (Arbeidsgruppe melk). I dette møtet tok Omsetningsrådet rapporten til orientering.

Omsetningsrådet tok i møte 12. april stilling til de av rapportens forslag som berører rammeforskriften. Rådet anbefalte også at rapportens forslag om å øke øvre prisgrense for melk fra 5 til 10 prosent over målpris blir lagt fram for avtalepartene i jordbruksoppgjøret.

Når det gjelder området som omhandler spesialmarkeder, foreslår Landbruksdirektoratet at ordningen for melk ses i sammenheng med tilsvarende ordninger for kjøtt og egg. Ordningene behandles derfor samlet i en egen innstilling til dagens møte.

Resten av rapporten med sekretariatets vurderinger og forslag til løsninger legges fram i denne innstillingen.

Sammendrag fra rapporten

Gjennomgangen av sektorvise oppgaver i melkesektoren omfatter en gjennomgang av ordninger og regelverk innen markedsreguleringen på melk ut fra mandat fra Omsetningsrådet i møte 8. februar 2018. Av mandatet fremgår det at man i gjennomgangen skal legge vekt på å vurdere endringer i regelverket som forenkler ordningen og reduserer risikoen for konkurransevridning i melkesektoren. Det er i mandatet videre pekt på konkrete oppgaver innen melkesektoren der det er behov for avklaringer og modernisering av regelverket.

Ut fra mandatet for gjennomgangen, har arbeidsgruppa gjennomgått fire tema eller tiltak knyttet til forsyningsplikten (hvordan beregne satser for overføringstransport, prioriteringsregler for forsyning av rå melk, regelverk for leveranseplaner, 80 prosentregelen) samt kompensasjon for reguleringskapasitet, prisnedskrivning ved salg til spesialmarkeder og bortfall av reguleringseksport. Hovedfokus har vært på avklaringer og oppdatering av regelverket samt vurderinger knyttet til konkurransevridning og forenkling. I tillegg har arbeidsgruppa vurdert om det kan være nye aktuelle tiltak etter at muligheten for reguleringseksport med støtte opphører 1. januar 2021.

Hovedkonklusjoner

Det materielle innholdet i flere av bestemmelsene på melkeområdet har ikke vært oppdatert siden 1997. Arbeidsgruppa foreslår på flere områder en modernisering og oppdatering av regelverket, slik at det er bedre tilpasset praktiseringen og nåværende rammebetingelser i melkesektoren. Denne oppdateringen representerer i seg selv en forenkling, siden det blir både enklere å sette seg inn i regelverket og følge det opp. Risikoen for konkurransevridning blir også redusert. Andre forenklinger er f. eks. at arbeidsgruppa foreslår at mottaksplikten på smør opphører fra 1. januar 2021 i forbindelse med at mulighetene for reguleringseksport av smør opphører.

Innenfor flere av områdene som arbeidsgruppa har vurdert har Landbruksdirektoratet en overvåkningsrolle. Arbeidsgruppa vurderer at denne rollen ikke er like hensiktsmessig lenger og foreslår at den opphører. Arbeidsgruppa anbefaler imidlertid at Omsetningsrådet blir klageinstans for flere områder knyttet til markedsregulators håndheving av forsyningsplikten.

I kapittel 2 ser arbeidsgruppa nærmere på hvilke konsekvenser bortfall av eksportstøtte vil få for gjeldende regelverk om markedsreguleringen i melkesektoren. Arbeidsgruppa vurderer bl.a. konsekvensene for markedsregulators mottakplikt og om det finnes andre alternative avsetningskanaler for regulering av overskuddsmør som kan benyttes.

Arbeidsgruppa foreslår at mottakplikten på smør opphører fra og med 2021. Arbeidsgruppa ser ingen andre avsetningsmuligheter for regulering av overskuddsmør når muligheten for reguleringseksport opphører, og viser til at markedsregulator dermed ikke lenger har noen reguleringstiltak for avsetning av overskuddsmør. Arbeidsgruppa mener derfor at markedsreguleringsforskriftens § 5-3-2 om mottakplikt på smør fra uavhengige meieriselskaper første ledd kan opphøre fra og med 2021. Det samme gjelder § 5-3-2 andre ledd om levering av melkefett.

Arbeidsgruppa har vurdert innføring av mottakplikt på fløte. Arbeidsgruppa anbefaler ikke innføring av mottakplikt på fløte, siden markedsregulator ikke vil ha mulighet for reguleringstiltak for avsetning av overskuddsfløte.

Arbeidsgruppa har drøftet muligheter for bruk av reguleringseksport av ost i 2. halvår 2020. Arbeidsgruppa har ikke gått videre med dette etter avklaringer som kom i kvotedrøftingene for 2019, hvor det ble klart at det ikke var aktuelt med reguleringseksport av ost fremover. Arbeidsgruppas medlemmer Dag Kjetil Øyna og Bjørn Strøm har følgende særmerknad til dette punktet:

«Det er sterkt beklagelig at det er gitt signaler internasjonalt som tilsier at eksport av ost med støtte fra omsetningsavgiften ikke vil være et aktuelt virkemiddel for markedsbalansering etter 1. juli 2020. Dette betyr at Omsetningsrådet og markedsregulator er fratatt et virkemiddel på et tidligere tidspunkt enn det som følger av internasjonale avtaler.»

I kapittel 3 vurderer arbeidsgruppa regelverket knyttet til beregning av overføringssetter for transport fra noteringspunkt til meieri som mottar melk under forsyningsplikten.

Arbeidsgruppa foreslår at en utformer regelverket i tråd med gjeldende praksis fra 1. januar 2018, dvs. prioritering med tre anvendelser; flytende melk, ost og tørrmelk. Arbeidsgruppa foreslår videre at satsene indeksjusteres årlig for å ta hensyn til kostnadsendringer knyttet til lønn og drivstoff m.m., samt at modellen gjennomgås jevnlig, eksempelvis hvert 5 år.

Arbeidsgruppa foreslår at Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar opphører, samtidig som arbeidsgruppa foreslår at Omsetningsrådet blir klageorgan for satser for overføringstransport.

I kapittel 4 vurderer arbeidsgruppa regelverket om markedsregulators leveranseplaner under forsyningsplikten. Markedsregulators leveranseplaner bør ses i sammenheng med mottakende meieris plikter knyttet til bl.a. prognosering.

Arbeidsgruppa foreslår at regelverket om markedsregulators leveranseplaner oppdateres i henhold til dagens praksis. Endringene i regelverket for leveranseplaner kan medføre behov for tilsvarende endringer i regelverket for mottakende meieris plikter.

Arbeidsgruppa foreslår at Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar av markedsregulators leveranseplaner opphører. Arbeidsgruppa foreslår at Omsetningsrådet er klageorgan for aktørene knyttet til regelverket om leveranseplaner og mottakende meieris plikter.

Arbeidsgruppa anbefaler at sanksjonsbestemmelsene knyttet markedsregulators leveranseplaner og mottakende meieris plikter endres. Gjeldende sanksjoner er ikke

hensiktsmessige i praksis og bør erstattes av andre sanksjonstiltak, som f.eks. gebyrer.

I kapittel 5 vurderer arbeidsgruppa regelverket knyttet til prioriteringsregler i en underskuddssituasjon. En situasjon med underskudd av melk vil ikke være av langvarig karakter, siden det forutsettes at et eventuelt underskudd raskt vil medføre import eller andre tiltak som sørger for balanse. I en underskuddssituasjon vil alle parter ha en ulempe. Et system med prioriteringsregler fordeler den melken som er tilgjengelig mellom meieriselskapene.

Arbeidsgruppa anbefaler at man i en underskuddssituasjon legger til grunn følgende prioritering av melkeanvendelse: 1. melk til flytende produkter, 2. melk til ost og 3. melk til tørrmelk.

Videre anbefaler arbeidsgruppa at markedsregulator i en underskuddssituasjon foretar en forholdsmessig avkorting av alle aktører som anvender melkeråvaren med lik prioritet. Avkorting bør skje på basis av historiske leveranser, f.eks. gjennomsnittlige leveranser av melk siste 10 uker.

Arbeidsgruppa anbefaler at Omsetningsrådet blir klageorgan for markedsregulators håndhevelse av prioriteringsreglene.

Endringer i prioriteringsreglene i markedsreguleringsforskriften forutsetter imidlertid at LMD foretar endringer av rammeforskriften knyttet til dette temaet.

I kapittel 6 vurderer arbeidsgruppa 80 prosentregelen og sanksjoner. 80 prosentregelen er etablert for å balansere rettigheter og plikter mellom markedsregulator og selskaper som benytter seg av forsyningsplikten. Brudd på regelen kan sanksjoneres med begrensinger i selskapets rett til leveranser, eventuelt leveringsstopp. Arbeidsgruppa vurderer bl.a. nivået for 80 prosentregelen, om andre instrumenter som pris kan erstatte den og virkeområdet for regelen. Arbeidsgruppa vurderer også sanksjonsbestemmelsene som er knyttet til regelen.

Arbeidsgruppa anbefaler at Omsetningsrådet anbefaler overfor avtalepartene at øvre prisgrense for noteringsprisen på melk økes fra 5 til 10 prosent.

Arbeidsgruppa anbefaler at 80 prosentregelen bør avgrenses til å omfatte meieriselskaper over en viss størrelse, f.eks. 5 mill. liter per år og at regelen kun bør omfatte meieriselskaper som foredler faste, lagringsdyktige produkter. Dette innebærer at små meieriselskaper, f.eks. under 5 mill. liter per år og meieriselskaper som produserer en betydelig andel flytende melkeprodukter, blir ikke omfattet av denne regelen. Arbeidsgruppa har ikke vurdert nærmere hvilken grense en bør sette for «betydelig andel» og anbefaler at dette utredes nærmere.

Når det gjelder vurderinger knyttet til 80 prosentregelen, viser arbeidsgruppa til kapittel 7 om reguleringskapasitet og anbefaler at 80 prosentregelen blir utredet av en ekstern instans, og vurderes i sammenheng med modellen for beregning av kompensasjon for reguleringskapasitet.

Arbeidsgruppa mener det fortsatt bør være sanksjoner knyttet til 80 prosentregelen. Gjeldende sanksjoner er ikke hensiktsmessige i praksis og bør erstattes av andre sanksjonstiltak, som f.eks. gebyrer. Dette gjelder også for andre, tilsvarende sanksjoner som fremgår av markedsreguleringsforskriften § 4-3-8. Omsetningsrådet bør være sanksjonsmyndighet og dette bør fremgå av forskriften.

I kapittel 7 vurderer arbeidsgruppa markedsregulators kompensasjon for reguleringskapasitet. Kompensasjonen er en godtgjørelse til markedsregulator for

kostnader ved å ha nødvendig kapasitet til å oppfylle reguleringsansvaret som følger av forsynings- og mottakplikten. Gjeldende retningslinjer for markedsregulators reguleringskapasitet ble fastsatt av Omsetningsrådet 1. desember 2004, bl.a. basert på modell og prinsipper som fremgår av NILF-rapport 2004-03.

Arbeidsgruppa registrerer at Omsetningsrådet i flere år har fastsatt kompensasjonen skjønnsmessig og på et lavere nivå enn beregningsmodellen viser. Arbeidsgruppa mener det er uheldig med en skjønnsmessig fastsettelse av kompensasjonen, siden en da risikerer at kompensasjonen ikke er i samsvar med kostnadene til reguleringskapasitet.

Arbeidsgruppa anbefaler at en ekstern instans gjennomgår modellen og kommer med forslag til ny beregningsmodell. Arbeidsgruppa mener gjennomgangen av modellen for godtgjørelse for reguleringskapasitet bør vurderes i sammenheng med vurdering av 80 prosentreglen, jf. kapittel 6.

Kapittel 8 vurderer arbeidsgruppa regelverket knyttet til ordningen med prisnedskrivning av meieriprodukter som selges til spesialmarkeder. Ordningen er åpen for alle meieriselskaper i prisutjevningsordningen for melk. Det forutsettes at ordningen bidrar til økt bruk av norsk melk.

Arbeidsgruppa foreslår at ordningen med støtte til spesialmarkeder videreføres med enkelte justeringer. Arbeidsgruppa foreslår at Landbruksdirektoratet overtar forvaltningen av ordningen. Dette vil medføre økte administrasjonskostnader i Landbruksdirektoratet. Ordningen bør utredes nærmere, bl.a. med sikte på om det er hensiktsmessig at søknader sendes via meieriselskapene, eller direkte til direktoratet og hvilken kontrollhjemmel som skal benyttes.

Kapittel 9 viser en oversikt over områder i regelverket som ikke er gjennomgått i denne rapporten. Arbeidsgruppa anbefaler at avsetningstiltakene prisnedskrivning ved salg av kasein og prisnedskrivning for salg av melkefett til margarinindustrien opphører. Norsk kaseinproduksjon opphørte i 2009 og margarinloven er opphevet. Ingen av tiltakene har vært i bruk de siste årene.

Landbruksdirektoratets vurderinger

Landbruksdirektoratet la i møtet den 21. mars fram sin vurdering av rapporten fra arbeidsgruppe melk. I diskusjonen av saken kom det innspill på enkelte områder. Disse er vurdert som bakgrunn for innstillingen.

Omsetningsrådet oppnevnte en referansegruppe i møte 21. mars i år med de samme medlemmene som i tidligere Arbeidsgruppe jus. Omsetningsrådet ga referansegruppen tilgang til rapportene fra de øvrige gruppene, og ba referansegruppen gi en juridisk vurdering av de foreslåtte tiltakene og begrunne deres eventuelle forslag til tiltak og regelendringer. Referansegruppen avleverte sine merknader til rapportene fra de øvrige gruppene 6. mai i år, og de ble samme dag sendt til Omsetningsrådets medlemmer. Landbruksdirektoratet har vurdert referansegruppens innspill på relevante områder i denne innstillingen.

Landbruksdirektoratet vurderer det til at rapporten fra arbeidsgruppe melk svarer godt på mandatet slik det er spesifisert i Omsetningsrådets sak 8/18.

Arbeidsgruppe melk foreslår på flere områder en modernisering og oppdatering av regelverket, slik at det er bedre tilpasset praktiseringen og nåværende rammebetingelser i melkesektoren. Landbruksdirektoratet mener dette bidrar til både en forenkling og til å redusere risikoen for konkurransevridning. Innenfor enkelte tiltak mener imidlertid

direktoratet at en kan forenkle ytterligere. Gjennomgangen av regelverket gir et godt grunnlag for å se tiltak innenfor regelverket og anbefalinger til løsninger i sammenheng og opp mot dagens behov. Direktoratet anbefaler derfor at Omsetningsrådet vedtar løsninger for alle tiltak og bestemmelser som er vurdert i denne gjennomgangen, slik at regelverket fastsettes som en helhet gjeldende fra 1. januar 2020. Dette inkluderer løsninger for tiltakene med godtgjørelse for reguleringskapasitet og 80 prosentregelen, som begge har vært utsatt i påvente av Omsetningsrådets gjennomgang av regelverket. Dette omtales nærmere under de enkelte områdene.

Innenfor flere av bestemmelsene i regelverket har arbeidsgruppe melk foreslått å erstatte Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar med en klageadgang til Omsetningsrådet på markedsregulators vedtak. Spørsmålet om klageadgang på markedsregulators vedtak, behandles samlet, jf. punkt 9. Også sanksjoner under forsyningsplikten er et spørsmål som behandles samlet, jf. punkt 10.

Landbruksdirektoratet legger til grunn at medlemmene i arbeidsgruppe melk representerer medlemmer i Omsetningsrådet slik at både markedsregulator og uavhengige meieriselskaper har vært representert i arbeidet. Underveis i arbeidet har arbeidsgruppen fått innspill fra Tine SA, Synnøve Finden AS, Q-meieriene AS, Rørosmeieriet AS og Normilk AS. Disse er brukt i diskusjonene i arbeidsgruppen. Arbeidsgruppe melk har avgitt en rapport som dermed kan legges til grunn for regelverksutviklingen på melkeområdet, med unntak for områder der direktoratet har alternative forslag knyttet til forenkling og juridiske forhold og til balansen mellom rettigheter og plikter i markedsreguleringen. Landbruksdirektoratet har tidligere ment at Omsetningsrådet bør se flere av tiltakene i sammenheng og foreslo i innstilling til sak 13/19 en helhetlig løsning, jf. punkt 7 nedenfor. Etter behandlingen av saken i møte 12. april ble det klart at Omsetningsrådet ønsket å behandle tiltakene i innstillingens punkt 5 og 6 separat. Landbruksdirektoratet vurderer derfor 80 prosentregelen og reguleringskapasitet separat i denne innstillingen.

1) Konsekvenser av bortfall av eksportstøtten

Omsetningsrådet vedtok i møte 12. april at mottaksplikten for smør opphører i Omsetningsrådets regelverk fra 1. januar 2021. Landbruksdirektoratet viser til at forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer FOR 2003-07-01 nr. 919 (rammeforskriften) i § 3-4 også inneholder en bestemmelse om mottaksplikt og bruk av reguleringsmidler til eksport av smør. Landbruks- og matdepartementet (LMD) ble i brev av 24. april i år informert om vedtaket i Omsetningsrådet 12. april. Det er opp til LMD å vurdere hvorvidt også bestemmelsen i rammeforskriften skal bortfalle fra 1. januar 2021. I praksis trenger ikke rammeforskriften oppdateres siden mottaksplikten ikke lenger vil kunne utløses etter at mulighetene for reguleringseksport med støtte bortfaller.

Referansegruppen støtter arbeidsgruppens konklusjoner knyttet til mottaksplikten for smør. De skriver blant annet følgende:

«Referansegruppen er enig i at mottaksplikten for smør bør opphøre samtidig med bortfallet av reguleringseksporten. Det følger av både markedsreguleringsforskriften § 5-3-2 og rammeforskriften § 3 at mottaksplikten bare kommer til anvendelse så lenge det brukes reguleringsmidler til eksport av smør. Når denne muligheten faller bort, vil ikke bestemmelsen lenger være relevant. Det samme gjelder bestemmelsen i andre ledd om levering av melkefett i form av fløte.

Referansegruppen er også enig med Arbeidsgruppe melk i at dobbel mottaksplikt på fløte ikke bør innføres.

Med bortfallet av reguleringseksport som avsetningsmulighet for markedsregulator, er det ikke lenger grunnlag for å pålegge denne aktøren forpliktelser. Dette fordi det må være balanse mellom rettigheter og forpliktelser. Dersom en pålegger mottaksplikt uten at det samtidig finnes avsetningsmulighet, vil en flytte all risiko over på markedsregulator uten at denne har virkemidler til å håndtere overskuddet. Tilgangen til en unik avsetningskanal bør ligge til grunn for dobbel mottaksplikt. Aktørene vil fremdeles kunne kjøpe og selge melkefett seg imellom slik som i dag, men da på avtalerettslig grunnlag som i ethvert annet marked.»

2) Overføringssatser

Landbruksdirektoratet la i møtet den 21. mars fram sin vurdering av arbeidsgruppe melks forslag knyttet til overføringssatser under forsyningsplikten. I diskusjonen i møte kom det argumenter om at det kunne medføre økte kostnader for bransjen om regelen ble fjernet.

Arbeidsgruppe melk anbefaler forenklinger og tydeliggjøring av regelverket for overføringssatser. Forslaget fra arbeidsgruppen innebærer at regelverket utformes i tråd med gjeldende praksis fra 1. januar 2018, noe som innebærer en prioritering etter tre anvendelser, flytende melkeprodukter, ost og tørrmelk.

Videre foreslår arbeidsgruppe melk at Omsetningsrådet vurderer muligheten for å utrede nærmere en metode for beregning av overføringssatser uten prioritering etter anvendelse, siden en slik modell vil være en ytterligere forenkling.

Referansegruppen støtter flere av arbeidsgruppe melks konklusjoner knyttet til beregning av overføringssatser for melk under forsyningsplikten. De skriver blant annet følgende:

«Referansegruppen støtter forslaget om å oppdatere regelverket slik at det blir i overensstemmelse med faktisk praktisering. Det betyr at det må foretas endringer i markedsreguleringsforskriften §§ 4-3-4 og 4-3-6.

Videre er Referansegruppen enig i at modellen for beregning av overføringstransport må være konkurransenøytral mellom alle aktører med tilsvarende produksjon. Når det gjelder forslaget om å vurdere en modell uten prioriteringer, er ikke Referansegruppen uenig i det, men er usikker på om fjerning av prioriteringer vil medføre en forenkling.

Referansegruppen støtter også forslagene om innføring av indeksregulering samt at det med jevne mellomrom foretas en vurdering av regelverket.»

Videre skriver Referansegruppen følgende knyttet til noteringspunkt for melk:

«I tillegg til det som foreslås av Arbeidsgruppe melk, mener Referansegruppen at antallet noteringspunkter bør vurderes nærmere. Transport av melk fra bonde til meieri er regulatorisk delt i to. Første del – inntransporten – omfatter transporten fra bonde til fastsatt noteringspunkt. Denne transporten dekkes av bonden og prisutjevningsordningen for melk. Andre del – overføringstransporten – omfatter transporten fra noteringspunkt til kjøper. Denne transporten dekkes av det meieriet som kjøper melken. Plasseringen av noteringspunktene vil dermed være avgjørende for hvor mye av transporten som skal dekkes av hvem.

Landbruksmyndighetene har besluttet at kun TINE-anlegg skal være noteringspunkt. Det gir grunnlag for overdekning eller underdekning i inntransportdekningen (avhengig av transportavstanden mellom bonde og meieriet) når melken skal transporteres til et anlegg som ikke er et TINE-anlegg. Hvis avstanden er kortere enn avstanden mellom bonde og noteringspunkt, blir det en overdekning. Det vil si at transportøren får

kompensert mer enn reelle kostnader. Det gjelder uavhengig av om det er TINE eller Q-meieriene som transporterer inn melken. Konsekvensene av en overdekning eller underdekning er trolig små, men representerer likevel systematiske effekter som er konkurransevridende. Referansegruppen mener derfor at det bør gjennomføres en vurdering av hvilke konkurransemessige konsekvenser det vil få dersom en gjør alle større meierianlegg til noteringspunkter.»

Referansegruppen hevder at hvis avstanden mellom bonde og meieriet som skal ha levert melk er kortere enn avstanden mellom bonde og noteringspunkt, blir det en overdekning i inntransportdekningen. Det vil si at transportøren får kompensert mer enn reelle kostnader. Landbruksdirektoratet vil vise til at når det gjelder den inntransporten som skjer gjennom Tine Råvare, medfører det ikke riktighet at eventuell kompensasjon ut over reelle kostnader tilfaller transportøren, siden eventuelt overskudd i Tine Råvare skal avregnes mot melkeprodusenten.

Referansegruppen mener videre at antallet noteringspunkter bør vurderes nærmere. Landbruksdirektoratet viser til at noteringspunkt for melk er definert i jordbruksavtalen som basismeieri i innfraktordningen i prisutjevningsordningen for melk. Vurdering av antall noteringspunkter er således utenfor mandatet for Omsetningsrådets gjennomgang av sitt regelverk, men ettersom det er berøringspunkter mellom innfraktordningen og overføringstransporten, kan rådet foreslå for avtalepartene å vurdere noteringspunktene. Endringer i noteringspunktene vil kunne få konsekvenser for kostnadene i prisutjevningsordningen for melk. Forslaget fra referansegruppen vil således berøre flere ordninger og må vurderes i en større sammenheng.

Landbruksdirektoratet stiller imidlertid spørsmål ved om det er prinsipielt riktig å ha regler for beregning av overføringssatser i Omsetningsrådets regelverk. Omsetning av norskprodusert melk under forsyningsplikten skjer på det regulerte nivå i verdikjeden jf. Jordbruksavtalen, noe som innebærer at omsetning av melk skjer i noteringspunkt. Kostnader til overføringstransport er kostnader som ligger etter noteringspunkt og beregning av satser for overføringstransport bør derfor i prinsippet ikke inngå i Omsetningsrådets regelverk. Det er videre slik at det materielle innholdet i regelverket er uendret siden 1997. Den gangen var det flere målpriser i melkesektoren og målprisene var fastsatt på representantvarer på produktnivå og ikke som én målpris for rå melk, dvs. på råvarenivå slik som i dag. Dette kan forklare hvorfor en i 1997 etablerte regler for overføringstransport i markedsreguleringen, siden denne transporten den gangen ble definert å ligge før noteringspunkt.

Landbruksdirektoratet mener videre at både forenklingshensyn samt hensynet til praksis i andre sektorer tilsier at regelverket for beregning av overføringssatser i melkesektoren bør opphøre. I andre sektorer, som f. eks. kjøtt- og eggsektoren, er det heller ikke regler under forsyningsplikten for transport fra Norturas slakterier eller eggmottak til kjøper. Den som benytter seg av forsyningsplikten i disse sektorene må selv stå for transporten eller eventuelt avtale transportopplegg med Nortura. Dersom ikke andre forhold tilsier det, bør Omsetningsrådet ha mest mulig like regler for sammenlignbar aktivitet i de ulike sektorene.

Arbeidsgruppe melk konkluderer med at det er hensiktsmessig at det er regler for beregning av overføringssatser for norskprodusert melk omsatt under forsyningsplikten, så lenge Tine er markedsregulator med forsyningsplikt og står for transporten fra bonde til det enkelte meierianlegg. Landbruksdirektoratet mener derimot dette er et forhold som bør kunne løses ved avtale mellom Tine og de som benytter seg av forsyningsplikten, slik som i andre sektorer. Siden Tine plikter å levere melk i noteringspunkt, hvor omsetningen i henhold til regelverket skal foregå, mener direktoratet at det må være opp til kjøper hvorvidt selskapet ønsker å transportere melken fra noteringspunkt selv, eller om det velger å benytte Tine som transportør. En slik valgfrihet for kjøper innebærer at det ikke er

behov for regler for overføringstransport.

I møte 21. mars ble det argumentert med at en kostnadsbasert beregning av satser for overføringstransport vil gi lavere kostnader for bransjen enn en avtalebasert løsning. Gitt at Tine er mer kostnadseffektiv enn andre transportører, vil en kostnadsbasert beregning i Tines regi gi lavere kostnader for bransjen. Landbruksdirektoratet mener at det er ikke noe i veien for at partene kan avtale en kostnadsbasert beregning av satsene selv om dette ikke er regulert i markedsreguleringsforskriften. Aktører som er i tvil om Tines tilbud er lavt nok, kan innhente tilbud på transport, for å teste ut om Tine er konkurransedyktig.

Landbruksdirektoratet ser at en avvikling av bestemmelsene om beregning av overføringssatser vil forenkle markedsreguleringen av melk ved at en slipper å måtte vedlikeholde og jevnlig gjennomgå kompliserte transportmodeller. Det vil være arbeidsbesparende for både markedsregulator, de øvrige aktørene og forvaltningen. Samtidig vil melkesektoren få samme prinsipielle avgrensning som andre sektorer ved at regelverket ikke omfatter transportkostnader etter noteringspunkt.

Arbeidsgruppe melk foreslår at Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar for beregning av stipulert gjennomsnittlig fraktkostnad opphører, jf. markedsreguleringsforskriften § 4-3-4, tredje ledd. Landbruksdirektoratet viser til punkt 3.4.5 i arbeidsgruppens rapport og støtter arbeidsgruppe melk på dette punkt, gitt at en fortsatt skal ha regulering av beregningen av overføringssatsene.

Landbruksdirektoratet innstiller på at bestemmelsene om beregning av overføringssatser for transport av melk etter noteringspunkt avvikles i markedsreguleringsforskriften, jf. § 4-3-4 og § 4-3-6.

3) Leveranseplaner og prognoser

Landbruksdirektoratet la i møtet den 21. mars fram sin vurdering av arbeidsgruppe melks forslag knyttet til leveranseplaner og prognoser. Problemstillinger knyttet til leveranseplaner og prognoser ble i liten grad diskutert i møte 21. mars.

Referansegruppen støtter arbeidsgruppe melks konklusjoner knyttet leveranseplaner og prognoser. De skriver blant annet følgende:

«Referansegruppen er enig i forslaget fra arbeidsgruppe melk. En oppdatering av regelverket slik at det blir i samsvar med dagens ordning vil redusere faren for konkurransevridning. Det vises for øvrig til Referansegruppens merknader til rapporten fra Informasjonsgruppen.»

Landbruksdirektoratet støtter også arbeidsgruppe melks konklusjon om at regelverket for markedsregulators leveranseplaner oppdateres i henhold til gjeldende praksis. Regelverket på dette området bærer også preg av at det ikke har skjedd materielle endringer siden 1997. Landbruksdirektoratet er enig i at endringene som foreslås både vil være en forenkling og bidra til å redusere risikoen for konkurransevridning.

Arbeidsgruppe melk mener videre at leveringsstopp ikke er en hensiktsmessig sanksjon knyttet til regelverket om markedsregulators leveranseplaner og mottakende meieris plikter. Landbruksdirektoratet viser til at sanksjoner behandles samlet, jf. punkt 10 nedenfor.

Arbeidsgruppe melk foreslår at Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar av markedsregulators leveranseplaner opphører. Landbruksdirektoratet slutter seg til dette.

Videre foreslår arbeidsgruppe melk at Omsetningsrådet blir klageorgan for aktørene knyttet til vedtak markedsregulator gjør i medhold av regelverket om leveranseplaner og mottakende meieris plikter. Når det gjelder spørsmålet om klagerett viser vi til punkt 9 nedenfor.

Landbruksdirektoratet innstiller på at regelverket om markedsregulators leveranseplaner og prognoser oppdateres i henhold til dagens praksis. Endringene i regelverket for leveranseplanene kan medføre behov for tilsvarende endringer i regelverket for mottakende meieris plikter. Videre innstiller vi på at Landbruksdirektoratets overvåkingsansvar for markedsregulators leveranseplaner opphører. Siden Landbruksdirektoratet ikke lenger innhenter volumprognoser fra meieriselskapene som deltar i PU-ordningen, foreslår vi også at dette tas ut av regelverket. Foreslåtte endringer medfører at §§ 4-3-4, 4-3-5 og 4-3-8 blir endret.

4) Prioriteringsregler i en underskuddssituasjon

Omsetningsrådet vedtok i møte 12. april endringer i prioriteringsreglene i markedsreguleringsforskriften i tråd med anbefalingene fra arbeidsgruppe melk. Landbruksdirektoratet viser til at rammeforskriften i § 4 nr. 4 også inneholder en bestemmelse om prioriteringsregler. Endringene i markedsreguleringsforskriften vil kreve endringer også i rammeforskriften. Landbruks- og matdepartementet ble i brev av 24. april i år informert om vedtaket i Omsetningsrådet 12. april. Det er opp til Landbruks- og matdepartementet å vurdere hvorvidt bestemmelsen i rammeforskriften bør endres.

Referansegruppen skriver blant annet følgende om prioriteringsreglene:

«Referansegruppen er enig i forslaget fra arbeidsgruppe melk. Et enkelt, tydelig og håndterbart prioriteringsregleverk sikrer at man unngår konkurransevridninger.»

5) 80 prosentregelen og sanksjoner

Landbruksdirektoratet la i møtet den 21. mars fram sin vurdering av endringer i 80 prosentregelen under forsyningsplikten. I diskusjonen i møte kom det argumenter om at det kunne være uheldig å fjerne regelen, noe som også var konklusjonen i arbeidsgruppe melk.

I møte 12. april kom det videre fram at Tine mener risikoen ved å fjerne 80 prosentregelen er stor, siden vi ikke vet nok om meieriselskapenes tilpasninger til eventuelle endringer i priskurven for rå melk. I tilfelle meieriselskapene ikke bestiller 80 prosent av siste 3 måneders gjennomsnittlige ukentlige mottak av melk i høytidene, til tross for kraftig prisreduksjon, kan en risikere en situasjon hvor markedsregulator har for liten kapasitet til å ta hånd om tilgjengelig melkevolum.

Referansegruppen støtter flere av arbeidsgruppe melks konklusjoner knyttet til 80 prosentregelen. De skriver blant annet følgende:

«Referansegruppen er enig i forslaget om en økning av øvre prisgrense. Dette vil gi større mulighet til å stimulere etterspørsel avhengig av tilgang på melk. Referansegruppen støtter også forslaget om at 80-prosentregelen opprettholdes da økt adgang til prisøkning ikke alene er nok til å sikre balanse mellom rettigheter og plikter.»

Referansegruppen er videre enig i forslaget om at 80-prosentregelen ikke skal gjelde for produkter med kort holdbarhet. Dette er en hensiktsmessig løsning fordi regelen først og fremst kommer til anvendelse i perioder som jul, påske og pinse. Da er mange butikker

stengt, og salget er lavere enn andre dager. Det vil derfor først og fremst være langtidsholdbare produkter som produseres på disse dagene.»

80 prosentregelen er i første rekke etablert for å løse kapasitetsutfordringer for markedsregulator i forbindelse med jul og påske, da bestillingene av melk fra meieriindustrien ofte reduseres i disse periodene, da det for industrien kan være hensiktsmessig å stenge anlegg eller redusere produksjonen på grunn av blant annet høyere lønnskostnader (helligdagstillegg, overtid m.m.). Arbeidsgruppe melk anbefaler at Omsetningsrådet anbefaler overfor avtalepartene i jordbruksforhandlingene at øvre prisgrense for noteringsprisen på melk økes fra 5 til 10 prosent. Etter Landbruksdirektoratets vurdering vil en slik utvidet mulighet for å bruke pris som virkemiddel kunne gi øvrige meieriselskaper insitamant for å øke bestillinger og mottak av melk i høytider. Således vil dette kunne redusere behovet for å ha 80 prosentregelen som virkemiddel for å få meieriene til å motta mer melk enn de av forretningsmessige årsaker ønsker i høytidene.

Arbeidsgruppe melk anbefaler at virkeområdet for 80 prosentregelen begrenses til å gjelde meieriselskaper som anvender melk mottatt under forsyningsplikten til foredling av faste, lagringsdyktige melkeprodukter og meieriselskaper over en viss størrelse, f.eks. 5 mill. liter per år. Dette innebærer at meieriselskap som i betydelig grad anvender melk mottatt under forsyningsplikten til foredling av flytende melkemelkeprodukter og små meierier, f.eks. under 5 mill. liter per år, ikke omfattes av denne regelen. For meieriselskaper som produserer både flytende og faste produkter, bør disse kunne kategoriseres ut i fra om de produserer en betydelig andel flytende produkter eller ikke. Arbeidsgruppe melk har ikke vurdert nærmere hvilken grense en bør sette for «betydelig andel» og anbefaler at dette utredes nærmere. I den grad 80 prosentregelen videreføres, støtter Landbruksdirektoratet vurderingen om at 80 prosentregelen ikke bør gjelde for meieriselskaper som foredler flytende melkeprodukter. Landbruksdirektoratet mener det også kan være hensiktsmessig at meieriselskaper som behandler mindre enn f. eks. 5 mill. liter melk i året fritas fra denne regelen.

I e-post fra Tine SA datert 30. april i år kommer markedsregulator med ny informasjon om blant annet kapasitetsutnyttelsen ved reguleringsanleggene i forbindelse med påsken 2018 og 2019, samt variasjonen i noteringspris i andre halvår 2018 og så langt i første halvår 2019. I inneværende avtaleår har Tine Råvare redusert prisen i jule- og påskeukene mer enn tidligere år. Reduksjonen økte fra å utgjøre ca. 80 prosent av prisen i perioden før til å utgjøre ca. 70 prosent. Prisreduksjonen medførte imidlertid ikke større uttak av melk hos de som bestiller melk under forsyningsplikten. Bestillingene til de som benytter seg av forsyningsplikten økte først etter at de ble varslet om at kriteriene i 80 prosentregelen ikke var oppfylt.

Tine viser videre til tallmateriale som viser produksjonskapasitet på reguleringsanleggene (ysterier og tørrmelksanlegg) og faktisk produksjon i påskeukene i årene 2016–2019. Tallene er oppsummert i tabellen under:

	Maks kapasitet	Uke 12/16	Uke 15/17	Uke 13/18	Uke 16/19
Totalt	19 410	19 720	19 842	19 612	19 809

Tallene i tabellen over viser at produksjonskapasiteten er mer enn fullt utnyttet. Tine forklarer at overoppfyllingen skjer ved at lagerkapasiteten på råmelktankene ved anleggene og i transportapparatet brukes for å bufre volum både innen- og mellom uker. I disse ukene er det imidlertid en aktør som har valgt å bestille langt mer melk enn 80 prosentregelen tilsier, mens de andre de andre ligger litt i underkant av kravet.

Gjennomgangen over viser at Tines reguleringskapasitet har vært utnyttet fullt ut i påskeukene de siste årene. Den økte reduksjonen i noteringspris siste jul/påske medførte ikke økt uttak fra de som benytter seg av forsyningsplikten. Tine mener ut fra dette at insentivet som økningen i øvre prisgrense kan gi ved større prisreduksjoner i høytidsperiodene, er for svakt og for usikkert til at det alene vil sikre at de som mottar melk under forsyningsplikten vil opprettholde produksjonen i høytidsperiodene, spesielt på de «røde dagene».

Tine mener videre at 80 prosentregelen skaper forutsigbarhet som sikrer anvendelsen av melk og en god ressursutnyttelse av anleggsstrukturen hos Tine og aktørene. En mulig konsekvens av å fjerne regelen, vil være at Tine må bygge opp tilsvarende kapasitet, og samlet vil industrien da ha betydelig overkapasitet og produksjonsressurser som står ledig i lengre perioder av året. Tine mener deres erfaringer tilsier at det er nødvendig å opprettholde 80 prosentregelen på dagens nivå.

Tine peker videre på at en eventuell utbygging av ekstra kapasitet normalt tar 1 – 2 år. En økning i kapasitetsbehovet i høytidsperiodene kan også medføre at kompensasjonen for reguleringskapasitet vil øke, ved at det i store deler av året vil være større andel av anleggskapasiteten som blir stående ubenyttet.

Landbruksdirektoratet ser at de nye opplysningene fra Tine synliggjør at det er en reell risiko for at økt prisvariasjon som følge av økt øvre prisgrense, ikke er tilstrekkelig til at 80 prosentregelen kan fjernes eller at nivået kan reduseres. Direktoratet ser også de uheldige konsekvensene dersom en ikke oppnår ønsket effekt av prisvariasjonen. Landbruksdirektoratet vil derfor ikke innstille på at 80 prosentregelen avvikles nå, eller at prosentsatsen reduseres. Dette er imidlertid forhold som kan endre seg over tid, etter at en eventuelt har fått mer erfaring med økt bruk av prismekanismen og en ser konsekvensene for industrikapasiteten i næringen etter bortfall av eksportstøtte til ost. Det kan derfor være hensiktsmessig å foreta en ny vurdering av 80 prosentregelen i løpet av 3-5 år.

Arbeidsgruppe melk mener det fortsatt bør være sanksjoner knyttet til 80 prosentregelen. Videre mener arbeidsgruppe melk at gjeldende sanksjoner er ikke hensiktsmessige i praksis og bør erstattes av andre sanksjonstiltak, som f.eks. gebyrer. Landbruksdirektoratet viser til vurdering av sanksjoner under punkt 9 nedenfor.

6) Reguleringskapasitet

Landbruksdirektoratet la i møtet 21. mars fram sin vurdering av godtgjørelse for reguleringskapasitet. I diskusjonen i møte kom det argumenter om at det var uheldig å bruke skjønn uten at dette var godt begrunnet. Det ble derfor argumentert for å finne en bedre modell, slik at en i større grad kan unngå skjønn. Landbruksdirektoratet har etter møtet i Omsetningsrådet 12. april hatt en dialog med Tine med sikte på å komme frem til en justering av gjeldende modell.

Referansegruppen skriver blant annet følgende om ordningen med kompensasjon for reguleringskapasitet:

«Referansegruppen er enig i at det er behov for å se på dette regelverket på nytt med det formål å få på plass et regelverk som sørger for at markedsregulator får dekket sine reelle kostnader knyttet til markedsreguleringen. I henhold til dagens praksis får markedsregulator ikke fullt ut dekket sine kostnader knyttet til reguleringskapasitet. Dette er først og fremst en ulempe for markedsregulator, men også de uavhengige aktørene ønsker full kostnadsdekning. Disse ser en risiko for at manglende kostnadsdekning må dekkes opp gjennom økt råvarepris.»

Referansegruppen ser at en reell kostnadsdekning krever kompliserte beregninger. Gruppen mener likevel at det bør tilstrebes å finne en omforent modell som i størst mulig grad sikrer en kostnadsdekning.»

Omsetningsrådet har i flere år fastsatt årlig kompensasjon for reguleringskapasitet skjønnsmessig og på et lavere nivå enn beregningsmodellen viser. Arbeidsgruppe melk mener det bør ligge en modell til grunn, og at det er uheldig med en skjønnsmessig fastsettelse av kompensasjonen, siden en da risikerer at kompensasjonen ikke er i samsvar med kostnadene til reguleringskapasitet.

Arbeidsgruppe melk anbefaler at en ekstern instans gjennomgår modellen og kommer med forslag til en ny beregningsmodell. Arbeidsgruppen mener en modell som fungerer vil representere en forenkling. Dette vil medføre en forenklet saksbehandling, siden en ikke trenger skjønnsmessige vurderinger. Arbeidsgruppen vurderer også at en fungerende modell vil skape større forutsigbarhet for aktørene.

Landbruksdirektoratet vil bemerke at det kan være hensiktsmessig at modeller gjennomgås fra tid til annen, særlig hvis forutsetningene endres vesentlig. Direktoratet vil likevel påpeke at i forbindelse med etablering av regelverket for kompensasjon for reguleringskapasitet i melkesektoren utarbeidet Norsk Institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) – senere en del av Nibio, en rapport basert på økonomisk teori, som la grunnlaget for regelverket. NILF knyttet også til seg ECON Analyse i arbeidet. Rapporten fra NILF ble sendt på høring til aktørene i meierisektoren. Med bakgrunn i NILF-rapporten og den påfølgende høringen utarbeidet Statens landbruksforvaltning (nå Landbruksdirektoratet) forslag til nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i melkesektoren. Forslaget ble sendt på høring høsten 2004. Regelverket ble fastsatt av Omsetningsrådet 1. desember 2004. Landbruksdirektoratet vil derfor vise til at gjeldende modell er grundig utredet og har vært benyttet som grunnlag fra 2004, med justering av enkelte elementer i modellen i ettertid. Utredning og gjennomgang av en ny modell vil erfaringsvis ta tid. Det er ikke realistisk at en kan komme fram til en eventuell ny modell innenfor prosjektets tidsramme. Før regelverket ble vedtatt i 2004 hadde arbeidet med ordningen pågått i ca. 2 år. Etter Landbruksdirektoratets vurdering gir gjeldende modell et tilstrekkelig grunnlag for den vurderingen som må foretas før fastsettelse av årlig godtgjørelse for reguleringskapasitet.

I etterkant av møte i Omsetningsrådet 12. april har Tine og Landbruksdirektoratet hatt en dialog med en gjennomgang av enkelt-elementer i modellen. Flere av parameterne i modellen er ikke endret siden 2004.

Tine har gjennomgått grunnlaget for to av beregningsfaktorene som benyttes i den årlige beregningen av kompensasjon for reguleringskapasitet. Dette gjelder kapitalandel for driftsmidler knyttet til faste produkter og normal kapasitetsutnyttelse i produksjon av ost, smør og tørrmelk. Underliggende metodikk for gjennomgangen er den samme som ble benyttet da ECON i rapport 2003-053 rev. 3 gjennomførte de analyser og vurderinger som så langt har vært benyttet. Landbruksdirektoratet på sin side har gjennomgått tallmateriale fra prisutjevningsordningen for melk for å se på variasjon i produksjon hos aktørene i prisutjevningsordningen for melk.

Kapitalandel driftsmidler knyttet til faste produkter- Ny gjennomgang

Tine viser til at de for å kunne håndtere all melk til alle tider gjennom året har en høyere produksjonskapasitet enn hva de ville trengt hvis det kun var den kommersielle aktiviteten som skulle legges til grunn for dimensjoneringen av kapasiteten. Denne merkapasiteten er samlet innen produksjon av ost, smør og tørrmelk. Videre viser Tine til at de i forbindelse med oppdateringen av kapitalandelen for denne kapasiteten har summert bokført verdi

31.12.2018 på alle maskiner og utstyr, bygninger og bygningsinventar og tomteverdier relatert til denne virksomheten. I tillegg er de faste produktene tilført sin relative andel av Tines IT relaterte infrastruktur, da denne er nødvendig for å kunne operere produksjonsvirksomheten. I ECONs beregning i rapport 2003-053 rev. 3 ble kapitalandelen for faste produkter beregnet til 51 prosent.

På tilsvarende måte som i ECONs beregninger er driftsmidler relatert til virksomheten i Tine Råvare holdt utenfor i det samlede kapitalgrunnlaget.

I ny gjennomgang av dette elementet er kapitalandelen for faste produkter beregnet til 40 prosent. Landbruksdirektoratet tar sikte på å gjennomgå grunnlaget for ny beregning for å verifisere den.

Landbruksdirektoratet mener gjennomgangen av dette elementet i modellen synliggjør vesentlige endringer i forutsetningene siden 2004, som gir grunnlag for endring av denne parameteren. Direktoratet mener derfor at regelverket må oppdateres tilsvarende i retningslinjen «*Nærmere bestemmelser om godtgjørelse for reguleringskapasitet i melkesektoren*» punkt 2.

Normal kapasitetsutnyttelse i produksjon av ost, smør og tørrmelk – Ny gjennomgang

Tine viser til at de har benyttet samme metodikk som i ECONs rapport for å se på hva den normale skiftbemanningen er på de ulike anleggene for produksjon av ost, smør og tørrmelk. Det er kun de anleggene som kan produsere reguleringsprodukter som er tatt med i beregningen. Tine viser til at antall anlegg er betydelig redusert siden ECON gjorde sin analyse, og det er en viktig bidragsyter til at normal kapasitetsutnyttelse er økt fra de 86 prosent som ble konklusjonen i ECONs rapport. I Tines oppdaterte beregning er normal kapasitetsutnyttelse for faste produkter beregnet til 90 prosent. Landbruksdirektoratet tar sikte på å gjennomgå grunnlaget for ny beregning for å verifisere den.

Landbruksdirektoratet mener også gjennomgangen av dette elementet i modellen gir grunnlag for endringer av denne parameteren. Direktoratet innstiller på at normal kapasitetsutnyttelse økes til 90 prosent i beregningsmodellen for godtgjørelse for reguleringskapasitet.

Variasjon i produksjon hos aktørene i prisutjevningsordningen for melk

Landbruksdirektoratet har gjennomgått grunnlaget for de melkevolumene som benyttes i den årlige beregningen av kompensasjon for reguleringskapasitet. I gjeldende modell benyttes differansen i anvendt melk til Tines produksjon av faste produkter (modnede oster, tørrmelk) for måneden med størst produksjon og gjennomsnittsmåneden for året som det kompenseres for.

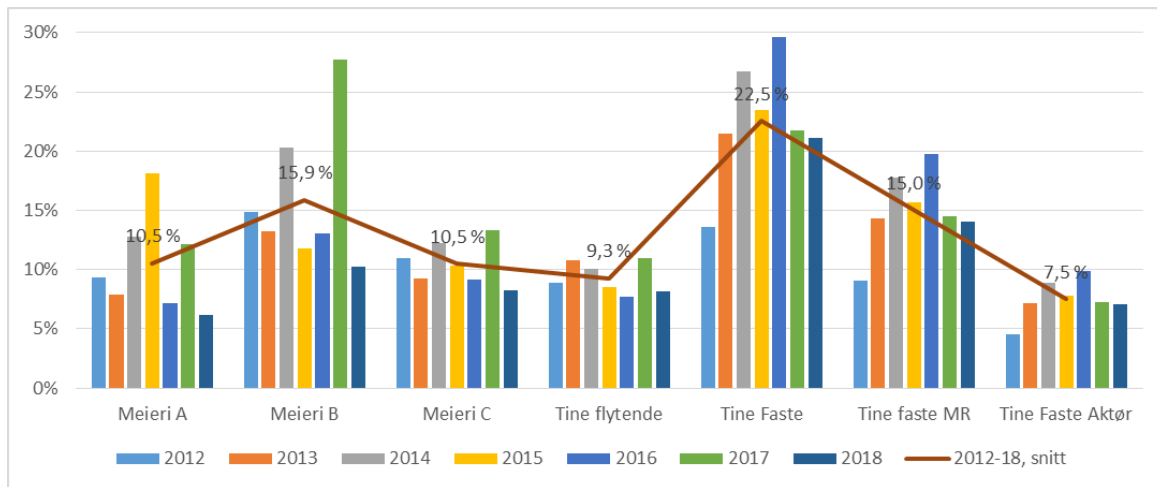
Gjeldende metode for beregning av melkevolum knyttet til markedsreguleringsfunksjonen i Tine ble fastsatt av Omsetningsrådet i sak 27 i 2013. Tine begrunnet den fordelingen som ble vedtatt med at 1/3 av differansen mellom maksimalt behov og gjennomsnittet kan tilskrives en variasjon som Tine som kommersiell aktør trenger å ha, mens de resterende 2/3 er som følge av variasjoner i melkekurven.

Landbruksdirektoratet har vurdert variasjonen i produksjon hos aktørene i prisutjevningsordningen for melk.

I figuren nedenfor har Landbruksdirektoratet lagt til grunn anvendt kumelk rapportert til prisutjevningsordningen for årene 2012-2018 for Normilk, Q-meieriene og Synnøve Finden, samt Tines anvendelse av melk til faste og flytende produkter. I figuren er det benyttet prosentvis differanse mellom måned med maksimalt melkevolum og

gjennomsnittsmåned. Videre er differansen for Tines faste produkter fordelt mellom Tines faste produkter knyttet til markedsreguleringen og Tines faste produkter knyttet til Tines faste produkter som aktør med faktorer på henholdsvis 2/3 og 1/3.

Figur 1 Differanse mellom måned med maksimalt anvendt melk og gjennomsnittsmåned for årene 2012 – 2018 i prosent

Som figuren viser har meieriselskapene A – C en gjennomsnittlig differanse mellom maksimalt melkevolum og gjennomsnittlig melkevolum for årene 2012 – 2018 på mellom 10,5 og 15,9 prosent. Tilsvarende differanse for anvendt melk for Tines faste produkter er på 22,5 prosent. Ut i fra gjeldende fordeling på 2/3 og 1/3, blir differansen for Tines faste produkter knyttet til markedsreguleringen på 15 prosent og for Tines faste produkter som aktør på 7,5 prosent. Dette innebærer at Tine som aktør, for de faste produktene har en lavere differanse mellom måned med maksimalt melkevolum og gjennomsnittsmåned enn hva de øvrige meieriselskapene har.

Etter Landbruksdirektoratets vurdering, danner dette grunnlag for å vurdere en annen fordeling mellom Tines faste produkter knyttet til markedsreguleringen og Tines faste produkter som aktør. Det er rimelig å legge til grunn at også Tine som aktør bør sitte igjen med en differanse på linje med andre meieriselskaper.

Landbruksdirektoratet anbefaler at det legges til grunn en fordeling på 50 prosent til Tines faste produkter knyttet til markedsregulering og 50 prosent til Tines faste produkter som aktør. Landbruksdirektoratet vil frem til høringen av markedsreguleringsregelverket foreta ytterligere vurderinger og kvalitetssikring av statistikkgrunnlaget som ligger til grunn for disse vurderingene. Om disse vurderingene fører til andre konklusjoner enn det som er foretatt her, vil dette fremgå av høringsbrevet.

Utlukne variasjoner i kompensasjonens størrelse fra år til år

En av grunnene til at skjønn har vært brukt de siste årene er variasjonen i kompensasjonens størrelse fra år til år. For å jevne ut årlige svingninger er Tine og Landbruksdirektoratet enig i at en kan basere kompensasjonen det enkelte år på et gjennomsnitt av de siste tre års utbetalinger. For eksempel kan en ved beregningen av kompensasjons størrelse for 2020, sammenligne denne beregningen med utbetalingene for 2018 og 2019. Kompensasjonen for 2020 fastsettes deretter som et gjennomsnitt av beregningen for 2020 og utbetalingene for 2018 og 2019. Enkelte år kan spesielle hendelser medføre at kompensasjons størrelse øker eller reduseres relativt mye. Ved å legge til grunn en gjennomsnittsbetraktning, kan en jevne ut effekten av slike hendelser. Med mindre Tine gjør større endringer i struktur eller større investeringer, vil

sannsynligvis ikke kostnadene til kapasitet endres vesentlig fra år til år. Landbruksdirektoratet mener derfor det kan være hensiktsmessig med en slik utjevning av kostnader over år. Landbruksdirektoratet innstiller på at dette prinsippet innarbeides i regelverket.

7) Balansering av rettigheter og plikter – Øvre prisgrense, 80 prosentregelen og kompensasjon for reguleringskapasitet

Landbruksdirektoratet la i møtet 21. mars fram forslag om balansering av rettigheter og plikter og å se flere tiltak i sammenheng. Det ble i møtet ikke konkludert på dette.

Omsetningsrådet vedtok i møtet 12. april å anbefale overfor avtalepartene at øvre prisgrense for noteringsprisen på melk økes fra 5 til 10 prosent for å gi bedre prisfleksibilitet som sikrer effektiv utnyttelse av total industrikapasitet. Jordbrukets avtaleparter ble i brev av 24. april i år informert om vedtaket i Omsetningsrådet 12. april.

Omsetningsrådet har ikke tatt stilling til de to øvrige tiltakene som kan bidra til å balansere rettigheter og plikter når en øker øvre prisgrense fra 5 til 10 prosent. Omsetningsrådet forutsettes å ta stilling til 80 prosentregelen og reguleringskapasitet i møte 20. mai. Landbruksdirektoratet har valgt å fremme forslagene for 80 prosentregelen og reguleringskapasitet, jf. punkt 5 og 6 over, separat og ikke i sammenheng, siden forslaget om endringer i øvre prisgrense ble oversendt Jordbrukets avtaleparter uten at rådet hadde tatt stilling til de to andre forslagene.

8) Spesialmarkeder

Ordningen med prisnedskrivning for melkeprodukter som selges i spesialmarkeder behandles sammen med tilsvarende ordning for kjøtt og egg i egen innstilling i dagens møte.

9) Klagerett til Omsetningsrådet

Arbeidsgruppe melk anbefaler at Omsetningsrådet blir klageinstans for flere områder knyttet til markedsregulators håndheving av forsyningsplikten. For det første foreslår arbeidsgruppe melk at Omsetningsrådet blir klageorgan for satser for overføringstransport. For det andre foreslås at Omsetningsrådet blir klageorgan for aktørene knyttet til regelverket om leveranseplaner og mottakende meieris plikter. For det tredje anbefaler arbeidsgruppen at Omsetningsrådet blir klageorgan for markedsregulators håndhevelse av prioriteringsreglene.

Referansegruppen skriver blant annet følgende om Omsetningsrådet som klageorgan:

«Arbeidsgruppe Melk har fremsatt en rekke forslag knyttet til markedsregulators forsyningsplikt som har til felles at Omsetningsrådet foreslås som klageorgan og/eller sanksjonsmyndighet.

Forsyningsplikten er, som nevnt, en plikt som markedsregulator har akseptert overfor Omsetningsrådet. Gjennomføring av forsyningsplikten kan ikke sees på som offentlig myndighetsutøvelse. Referansegruppen er derfor av den oppfatning at Omsetningsrådet ikke kan opptre som noe klageorgan i forvaltningsrettslig forstand hva gjelder markedsregulators eventuelle manglende etterlevelse av forsyningsplikten.

Det vil på den annen side alltid være fritt for enhver å påpeke overfor Omsetningsrådet at en markedsregulator, som er gitt tilsagn om økonomiske midler, ikke oppfyller de

vilkårene som er satt.

Det er heller ikke noe i veien for at et av vilkårene i forhåndstilsagnet skal gå ut på at Omsetningsrådet skal ha rett til å påpeke og sanksjonere brudd på ett eller flere vilkår. På denne måten vil man kunne sikre at Omsetningsrådet i praksis kan håndheve at markedsregulator eksempelvis benytter korrekte satser for overføringstransporter.

Referansegruppen mener at Omsetningsrådet ikke vil kunne være klageorgan i forvaltningsrettslig forstand.»

Når det gjelder det enkelte tiltaket hvor arbeidsgruppe melk har forslått klagerett, skriver referansegruppen følgende om Omsetningsrådet som klageorgan:

«Klageorgan for satser for overføringstransport

Referansegruppen mener at Omsetningsrådet ikke vil kunne være klageorgan i forvaltningsrettslig forstand.

På den annen side er det fullt mulig å klargjøre at enhver står fritt til å påpeke at markedsregulator eventuelt tar høyere overføringssatser enn hva som er forutsatt i omsetningsrådets regelverk (for eksempel vilkårene i vedtak med forhåndstilsagn).

Det kan også gjøres klart i regelverket hvilke konsekvenser det skal ha dersom Omsetningsrådet mener at markedsregulator ikke har overholdt regelverket. Herunder må det kunne stilles krav til markedsregulator om at dersom Omsetningsrådet mener det er beregnet for høye satser, skal det overskytende tilbakebetales.

Dersom markedsregulator ikke overholder vilkårene vil det videre kunne ha betydning ved Omsetningsrådets utmåling av omsetningsmidler på grunnlag av eksisterende forhåndstilsagn med vilkår.»

«Klageorgan etter regelverket om leveranseplaner m.v.

Referansegruppen mener at Omsetningsrådet ikke vil kunne være klageorgan i forvaltningsrettslig forstand.

Det bør imidlertid være mulig:

- For det første; å innta i Omsetningsrådets regelverk (for eksempel vilkårene i vedtak med forhåndstilsagn) at markedsregulator må føye seg etter Omsetningsrådets syn på om regelverket om leveranseplaner er praktisert korrekt, og at uriktig praktisering eventuelt kan medføre gebyr.

Dersom markedsregulator ikke forholder seg til Omsetningsrådets håndhevingsmyndighet, er det naturlig at Omsetningsrådet avkorter utbetaling av omsetningsmidler når det kommer til utbetaling i henhold til tidligere forhåndstilsagn med vilkår.»

«Klageorgan for markedsregulators håndhevelse av prioriteringsreglene

Slik Referansegruppen oppfatter det foreslår Arbeidsgruppe melk at Omsetningsrådet skal være klageorgan for markedsregulators praktisering av prioriteringsreglene i en underskuddssituasjon. Referansegruppen oppfatter ikke at det foreslås gebyrer med videre.

Referansegruppen mener at Omsetningsrådet ikke vil kunne være klageorgan i forvaltningsrettslig forstand. Derimot vil det være mulig å oppnå andre ordninger som har lignende virkninger for de involverte partene, og der Omsetningsrådet i ytterste konsekvens kan avkorte omsetningsmidler for å incentivere markedsregulator til å

opptre i samsvar med regelverket.

Referansegruppen forstår imidlertid ikke helt om, og eventuelt hvordan, man ser for seg at Omsetningsrådet eventuelt skal kunne tre inn i en underskuddssituasjon og konkret påvirke fordelingen av melk til ulike aktører. Det antas at slike situasjoner har et relativt akutt preg, og at Omsetningsrådet vil ha vanskelig for å forberede en sak til beslutning før prioriteringen allerede er gjennomført. Siden det er tale om ferske varer vil tilbakeføring og omprioritering neppe være praktisk gjennomførbart.

Imidlertid er det intet i veien for at Omsetningsrådet forelegges spørsmålet til etterfølgende avklaring, og at slik avklaring innarbeides i senere forhåndstilsagn og retningslinjer.»

Etter Landbruksdirektoratets syn bør det ligge en grundig juridisk vurdering til grunn dersom Omsetningsrådet skal opptre som klageorgan hva gjelder markedsregulators manglende etterlevelse av forsyningsplikten. Referansegruppen har foretatt en slik vurdering og kommet til at Omsetningsrådet ikke vil kunne være klageorgan i forvaltningsrettslig forstand. Landbruksdirektoratet er enig med referansegruppen i dette og vil ikke anbefale at det innføres klagerett.

10) Sanksjoner under forsyningsplikten

Arbeidsgruppe melk har bedt arbeidsgruppe jus, foreta en juridisk vurdering av sanksjonene som er knyttet til 80 prosentregelen. De kom med tilbakemelding den 18. desember 2018, hvor de hadde følgende konklusjon:

«Ved en rettslig vurdering om legaliteten av sanksjonene knyttet til 80 prosent regelen kan det tas utgangspunkt i at forsyningsplikten er en begunstigende ordning for mottakende selskap, som rimeligvis bare kan nyttes på det vilkåret at mottakende selskap innretter seg etter de kravene som stilles til selskapet når dette benytter seg av ordningen. Dette gjelder særlig når reglen har til formål å balansere ytelsene mellom forsynende og mottakende selskap. Dette må også gjelde rimelige sanksjoner som pålegges mottakende selskap dersom disse kravene blir brutt. Dette kan ikke anses å være problematisk i forhold til legalitetsprinsippet, eller gjeldende rett mht. hva noen kan samtykke til å pålegges av plikter. Det rettslige grunnlaget for sanksjonen bygger først og fremst på samtykke. Det bør imidlertid klarere fremgå at mottakende selskap, fra det tidspunkt som selskapet første gang benytter seg av forsyningsplikten, samtykker til å forplikte seg til det samlede regelverket, herunder sanksjoner som følger av 80 prosent regelen.»

Arbeidsgruppe melk tar vurderingene til arbeidsgruppe jus til etterretning og anbefaler at Omsetningsrådet legger dette til grunn.

Gjennomgående er konsekvensene av å ikke følge regelverket under forsyningsplikten knyttet til leveransenekt, noe som medfører en ulempe for både den som ikke har fulgt regelverket og for markedsregulator. Markedsregulator vil da måtte ta hånd om mer melk enn de har planlagt for. Arbeidsgruppe melk mener gjeldende sanksjoner ikke er hensiktsmessige. Landbruksdirektoratet er enig i at leveransenekt ikke er en hensiktsmessig reaksjon. Arbeidsgruppen anbefaler imidlertid å opprettholde en form for sanksjon, og peker på gebyrer som et eksempel.

Referansegruppen har behandlet spørsmålet om sanksjoner rettet mot tredjeparter. De skriver blant annet følgende i rapportens kap. 18.2 :

«En del av forslagene fra Arbeidsgruppe melk retter seg ikke mot markedsregulators

manglende etterlevelse av forsyningsplikten, men mot at tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikten ikke etterlever de vilkår som gjelder for å benytte seg av denne. Et forslag fra Arbeidsgruppe melk går således ut på at Omsetningsrådet skal få hjemmel til å gebyrlegge tredjeparter som i en overskuddssituasjon ikke mottar minst 80 prosent av det de mottok siste tre måneder.

Referansegruppen kan ikke se at Omsetningsrådet har hjemmel til å ilegge gebyrer til tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikten. Det foreligger heller ikke noen avtalerettslig forbindelse mellom Omsetningsrådet og tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikten.

Selv om det ikke foreligger detaljerte skriftlige avtaler mellom markedsregulatorer og tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikt, må relasjonen imellom disse like fullt karakteriseres som et avtaleforhold. Forsyningsplikten er i prinsippet en form for kontraheringsplikt. Hvilke krav markedsregulator skal ha rett til (eller pålegges) å stille i slike avtaler, vil følge av hvordan forsyningsplikten er definert av Omsetningsrådet.

Referansegruppen kan i forlengelsen av dette ikke se noe i veien for at Omsetningsrådet pålegger markedsregulator å avtale med tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikten, at Omsetningsrådet skal kunne ilegge tredjeparter gebyrer dersom de ikke oppfyller nærmere bestemte krav som er stilt for å benytte seg av forsyningsplikten. En slik struktur vil ha likhetstrekk med en avtalt oppmannsordning.

Referansegruppen mener imidlertid at det bør klargjøres i Omsetningsrådets regelverk at forholdet mellom markedsregulator og tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikt er et avtaleforhold som er utledet av en form for kontraheringsplikt for markedsregulator. Det bør også gjøres tydelig hvilke vilkår markedsregulator er berettiget til å ta inn i sine avtaler med tredjeparter som benytter forsyningsplikten.

Referansegruppen anbefaler imidlertid at det vurderes nærmere hvordan og hvem som skal kunne innkreve gebyrer som Omsetningsrådet har ilagt tredjeparter etter avtale med markedsregulator. Som utgangspunkt er tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikten bare avtalerettslig forpliktet overfor markedsregulator.»

Landbruksdirektoratet mener en bør vurdere nøye om det er behov for å ha sanksjonsmuligheter under forsyningsplikten. Innføring av et eventuelt gebyr som skal dekke opp for det tapet markedsregulator eventuelt vil få som følge av at regelverket ikke overholdes, kan ses på som en rimelig konsekvens. Siden forholdet mellom markedsregulator og tredjeparter som benytter seg av forsyningsplikten er et avtaleforhold som er utledet av en kontraheringsplikt for markedsregulator, mener Landbruksdirektoratet at en løsning kan være at det tas inn i forskrift eller retningslinjer at markedsregulator kan avtale nærmere vilkår med utgangspunkt i gjeldende regelverk. Landbruksdirektoratet mener en slik løsning vil bidra til en balanse mellom rettigheter og plikter mellom avtalepartene. Direktoratet innstiller derfor på denne løsningen.

11) Andre områder innenfor markedsreguleringen av melk

I rapportens kapittel 9 gis det en oversikt over områder i regelverket som ikke er gjennomgått i arbeidsgruppe melks rapport. Arbeidsgruppen anbefaler at avsetningstiltakene prisnedskrivning ved salg av kasein og prisnedskrivning for salg av melkefett til margarinindustrien opphører. Norsk kaseinproduksjon opphørte i 2009 og margarinloven er opphevet. Ingen av tiltakene har vært i bruk de siste årene. Arbeidsgruppen anbefaler dermed at §§ 4-4 og 4-5 i retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter opphører.

Landbruksdirektoratet har ingen bemerkninger til vurderingen om at utdaterte ordninger bør fjernes fra regelverket. Direktoratet innstiller på arbeidsgruppe melks forslag til endringer på dette punkt.

Landbruksdirektoratet mottok videre et forlag fra Tine 3. mai når det gjelder virkeområdet for prisnedskrivning til melk solgt til barnehager og skoler. Landbruksdirektoratet støtter Tines forslag til endringer. Saken behandles i egen i dagens møte om satser for skolemelk for skoleåret 2019-2020.

12. Modernisering, rydding og språkvask av regelverket

Deler av markedsreguleringsforskriften og bestemmelsene i retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter har ikke vært endret siden 1997. Enkelte forhold er omtalt i flere bestemmelser. Det er således et behov for en opprydding, slik at bestemmelse om samme tema samles. Videre ser vi behov for å gjøre en språkvask med sikte på å få et regelverk som er klart og tydelig. Vi har i gjennomgangen også sett at enkelte bestemmelser er utdaterte og ved en feil henger igjen fra tidligere. Landbruksdirektoratet foreslår derfor at vi går gjennom slike forhold og kommer med forbedringsforslag i revidert regelverk.

Saksnr.: 066/19	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av forslag fra arbeidsgruppe for informasjonsplikt	Saksnr.: 18/37507-15

Beskrivelse

Arbeidsgruppen informasjonsplikt la fram sin rapport i Omsetningsrådets møte 4. februar 2019, jf. sak 5/19. Omsetningsrådet tok rapporten til orientering.

Sekretariatet legger nå fram forslag til vedtak vedrørende arbeidsgruppens forslag om tiltak som skal bedre tillit og transparens i markedsreguleringen. Diskusjoner i rådet og referansegruppens vurderinger er også lagt til grunn.

Hjemmel

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

Omsetningsrådet vedtar at arbeidsgruppens anbefalinger følges opp:

- Markedsregulatorene plikter å etablere interne rutiner for informasjonshåndtering knyttet til markedsregulatoroppgavene i tråd med internkontrollprinsipper
- Markedsregulator plikter å etablere liste over alle med "innsidestatus" i markedsreguleringen
- Markedsregulator plikter å ha rutiner som sikrer etterprøvbarehet
- Omsetningsrådet klargjør sekretariatets rolle når det gjelder muligheten for å ta opp saker som oppstår vedrørende praktisering av informasjonsplikten
- Omsetningsrådet tar en større rolle i å synliggjøre, forklare og begrunne ordningen, rollefordelingen og tiltakene, herunder nærmere beskrivelse av markedsregulators rolle

Omsetningsrådet gir Landbruksdirektoratet i oppdrag å følge opp markedsregulatorene med hensyn til de tre første kulepunktene med en nærmere konkretisert bestilling og frist for tilbakemelding.

Omsetningsrådet gir Landbruksdirektoratet i oppdrag å lage en skisse for hvordan saker som oppstår vedrørende praktiseringen av informasjonsplikten kan tas opp, herunder en skisse til rollefordeling mellom Omsetningsrådet, sekretariatet og markedsregulator.

Omsetningsrådet ber Landbruksdirektoratet innarbeide hjemling av de forslagene som foreligger i rapporten der dette er mangelfullt i gjeldende regelverk.

Møtebehandling

Sekretariatet fremmet forslag om at innstillingens ledd 2-4 utgår, da innholdet i disse allerede dekkes av punktene i første ledd. Innstillingen ble med denne endringen enstemmig vedtatt.

Vedtak

Omsetningsrådet vedtar at arbeidsgruppens anbefalinger følges opp:

- Markedsregulatorene plikter å etablere interne rutiner for informasjonshåndtering knyttet til markedsregulatoroppgavene i tråd med internkontrollprinsipper
- Markedsregulator plikter å etablere liste over alle med "innsidestatus" i markedsreguleringen
- Markedsregulator plikter å ha rutiner som sikrer etterprøvbarehet
- Omsetningsrådet klargjør sekretariatets rolle når det gjelder muligheten for å ta opp saker som oppstår vedrørende praktisering av informasjonsplikten
- Omsetningsrådet tar en større rolle i å synliggjøre, forklare og begrunne ordningen, rollefordelingen og tiltakene, herunder nærmere beskrivelse av markedsregulators rolle

Omsetningsrådets arbeid - oppfølging av forslag fra arbeidsgruppe for informasjonsplikt

Innledning

Rapporten fra Arbeidsgruppe for informasjonsplikt ble lagt fram med direktoratets vurdering og tatt til orientering i Omsetningsrådsmøte den 4. februar 2019.

Arbeidsgruppen har tolket mandatet dithen at deres hovedoppgave er å vurdere informasjonsplikten i lyst av hvordan den bidrar til markedsbalanseringens tillit, med vekt på regulatorer habilitet, ordningenes transparens/gjennomsiktighet, likebehandling av aktører og hvordan man skiller mellom regulatorrollen og markedsaktørrollen. Arbeidsgruppen fant det nødvendig å utvide perspektivet på informasjonsplikt til også å omfatte informasjonshåndtering.

Hovedtrekk fra rapporten

Hovedtrekkene i rapporten framgår av saksframstillingen til sak 5/19. I denne saksframstillingen begrenses man det derfor til å gjengi gruppens forslag til oppfølging:

- *Markedsregulatorerne plikter å etablere interne rutiner for informasjonshåndtering knyttet til markedsregulatoroppgavene i tråd med internkontrollprinsipper*
- *Markedsregulator plikter å etablere liste over alle med "innsidestatus" i markedsreguleringen*
- *Markedsregulator plikter å ha rutiner som sikrer etterprøvbarehet*
- *Omsetningsrådet klargjør sekretariatets rolle når det gjelder muligheten for å ta opp saker som oppstår vedrørende praktisering av informasjonsplikten*
- *Omsetningsrådet tar en større rolle i å synliggjøre, forklare og begrunne ordningen, rollefordelingen og tiltakene, herunder nærmere beskrivelse av markedsregulators rolle*

Arbeidsgruppen foreslår ingen konkrete endringer i regelverket, men foreslår at informasjonshåndteringen hos markedsregulator bygges inn i regelverket for informasjonsplikt i form av krav om interne rutiner og etablering av «innside-liste».

Landbruksdirektoratets innstilling 4. februar

Landbruksdirektoratet vurderte at rapporten svarte godt på mandatet.

Landbruksdirektoratet påpekte gruppens fokus på at informasjonshåndteringen internt hos markedsregulator er viktig for å skape tillitt. Landbruksdirektoratet uttrykte enighet til denne tilnærmingen.

Landbruksdirektoratet bemerket særskilt til punkt 4 at det at kan være hensiktsmessig at det er etablerte arenaer og rutiner og prosedyrer for hvordan man skal ta opp forhold som man mener er kritikkverdige med hensyn til f.eks. informasjonshåndteringen da markedsbalanseringsordningens legitimitet er avhengig av at kritikk behandles på en konstruktiv måte, samtidig som det er en naturlig konsekvens av internkontrollprinsippet som foreslås at det er en instans som har adgang til å føre kontroll. Landbruksdirektoratet uttrykte derfor støtte til arbeidsgruppens anbefaling om at sekretariatet bør få en mer klargjort rolle for å håndtere saker som måtte oppstå vedrørende praktisering av informasjonsplikten.

I Landbruksdirektoratets forslag til vedtak sto det bl.a. at *Omsetningsrådet ber sekretariatet komme tilbake med et forslag om konkretisering av sekretariatets rolle*

vedrørende kontrollrutiner hos markedsregulator og tilsyn med disse.

Momenter fra møtet den 4. februar

Leder la fram et forslag til vedtak som inkluderte at de tre første punktene i arbeidsgruppens forslag (se punktliste over) ble inkludert i vedtaket.

Det var ulike meninger blant rådets medlemmer hvordan en ordning burde utformes. Til kulepunkt 4, hvor Landbruksdirektoratet hadde særskilte merknader, ble det blant annet bemerket at det bare er Omsetningsrådet som kan håndtere saker som oppstår med hensyn til informasjonsplikten.

I møtet ble det besluttet at rapporten kun skulle tas til orientering og ikke realitetsbehandlet.

Vurderinger i referansegruppens rapport

Referansegruppen har gått igjennom gruppens rapport. Nedenfor følger utklipp fra rapporten som Landbruksdirektoratet vurderer som mest relevante for sin vurdering. Av tidsmessige hensyn har vi valgt å gjøre det på denne måten og ikke skrive det ut med egne ord:

Det er Referansegruppens vurdering at en viss form for informasjonsdeling i de regulerte markedene er nødvendig både for at markedsregulator skal kunne gjennomføre oppgavene sine effektivt, men også for å unngå at markedsregulator oppnår unødvendige konkurransemessige fordeler i markedet. Det er likevel slik at informasjonsinnhentingen og informasjonsdelingen kan ha negative effekter på konkurransen, gjennom at det blant annet kan legge til rette for koordinering mellom konkurrenter.

...

For å sikre tillit og robuste rutiner for informasjonshåndtering også i fremtiden, støttet arbeidsgruppe Jus i sin rapport forslaget fra Arbeidsgruppe informasjonsplikt om å formalisere dagens rutiner.

...

Referansegruppen deler Arbeidsgruppe informasjonsplikts vurdering av at tidshorizonten for bestillinger på bakgrunn av forsyningsplikten bør gjøres så snever som mulig, for i størst mulig grad å hindre muligheten for konkurransevridning. For å øke tilliten til systemet mener Referansegruppen at tidshorizonten bør nedfelles i regelverket. Dette vil verken være konkurransevridende eller medføre annen type konkurransebegrensning.

...

Referansegruppen mener det vil være hensiktsmessig at det går tydelig frem av regelverket hvilken informasjon som kan innhentes og når.

...

Referansegruppen er enig med Arbeidsgruppe informasjonsplikt i at den kommersielle delen av foretaket som innehar markedsregulatorrollen, kan oppnå konkurransefordeler gjennom at de på grunnlag av informasjonsforespørsler kan få en forståelse om hvilke tiltak markedsregulator vurderer å gjennomføre. Innhentingen av informasjon kan således medføre konkurransevridning. Referansegruppen finner derfor at det bør innføres rutiner for denne form for informasjonsinnhenting.

...

Referansegruppen er enig med Arbeidsgruppe informasjonsplikt i at det er hensiktsmessig å formalisere regler for håndtering av den informasjon som et foretak tilegner seg gjennom sin rolle som markedsregulator. Gode internrutiner vil både kunne føre til at faren for konkurransevridning reduseres og til å øke tilliten til markedsbalanseringsordningen. Referansegruppen er også for det alt vesentligste enig i

de tiltakene som er foreslås av Arbeidsgruppe informasjonsplikt.

...

Rutinene bør gjenspeiles i retningslinjer som konkret beskriver hvilken informasjon som kan innhentes fra andre deler av foretaket. Retningslinjene bør revideres med jevne mellomrom og godkjennes av Omsetningsrådet.

...

... bør det legges opp til at det med jevne mellomrom (for eksempel en gang i året) gjennomføres kontroll av at de interne rutinene blir gjennomført. Eventuelle brudd på retningslinjene som medfører at andre deler av foretaket har mottatt konkurransesensitiv informasjon på en måte som kan medføre konkurransevridning, bør kunne sanksjoneres.

...

Referansegruppen bemerker videre at det er et ulikt detaljnivå i regelverket hva gjelder de ulike markedsregulatorenes informasjonsplikt og at dette med fordel kan endres slik at reglene er mest mulig likelydende i de ulike markedsregulerte markedene.

Landbruksdirektoratets vurdering

Landbruksdirektoratet har gjort en ny vurdering i lys av ny informasjon fra blant annet referansegruppen, men også informasjon som har tilflytt oss i prosessen med de andre arbeidsgruppene fra februar og fram til nå.

Landbruksdirektoratet oppfatter at referansegruppen støtter opp om arbeidsgruppens vurderinger, men i noen tilfeller går noe lenger i anbefalinger til videre arbeid. Der arbeidsgruppen i stor grad overlater informasjonshåndtering og informasjonsplikten til det foreslåtte internkontrollsystemet, opplever Landbruksdirektoratet at referansegruppen går lengre i å foreslå og fastsette krav i retningslinjer og forskrifter. Referansegruppen foreslår også sanksjoner som arbeidsgruppen ikke berører.

Landbruksdirektoratet ser ikke at det er behov for å gå lengre i reguleringen enn det som er foreslått av arbeidsgruppen og er i all hovedsak enig med arbeidsgruppens vurdering og støtter punktene til oppfølging. Men, som referansegruppen påpeker, vil direktoratet i regelverksgjennomgangen følge opp at markedsregulators plikter er hjemlet, at de er likelydende for de tre regulatorene der de er sammenliknbare og at sekretariatets anledning til å følge opp praktisering av informasjonsplikten også er hjemlet.

Saksnr.: 067/19	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Opplysningsvirksomheten i landbruket finansiert av omsetningsavgift - forslag til oppfølging	Saksnr.: 19/3970-5

Beskrivelse

Arbeidsgruppa for vurdering av opplysningsvirksomheten i landbruket la fram sin rapport i Omsetningsrådets møte 21. mars 2019, jf. sak 14/19. Omsetningsrådet tok rapporten til orientering. I møtet 12. april fulgte rådet i sak 45/19 opp med et prinsippvedtak om at eventuelle endringer som vedtas av rådet må omfatte alle de fire opplysningskontorene.

Sekretariatet legger nå fram forslag til vedtak for de øvrige områdene knyttet til opplysningsvirksomhet finansiert av omsetningsavgiften.

Direktoratet tilrår Omsetningsrådet å følge arbeidsgruppens forslag med to unntak. Direktoratet tilrår mindretallets forslag til finansieringsmodell av Opplysningskontoret for egg og kjøtt. Når det gjelder organisasjonsmodell tilrår direktoratet å velge rapportens alternativ a, som innebærer sammenslåing til et felles Landbrukets opplysningskontor.

Hjemmel

Retningslinjer om anvendelse av midler fra omsetningsavgiften til faglige tiltak og opplysningsvirksomhet § 2 pkt. 2, fastsatt av Omsetningsrådet 22. oktober 2008, med hjemmel i lov av 1936-07-10 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror § 11.

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

Omsetningsrådet viser til rapport fra arbeidsgruppa for vurdering av opplysningsvirksomheten i landbruket av 28. februar 2019. Omsetningsrådet legger følgende forutsetninger/føringer til grunn for videre finansiering over omsetningsavgiften til opplysningsvirksomhet i landbruket

1. De oppgavene opplysningskontorenes utfører i dag er strategisk riktig og innenfor regelverket. Regelverket trenger en modernisering og rådet ber om at arbeidsgruppas forslag til tekst legges til grunn for forslaget til revidert regelverk.
2. Ut fra foreliggende dokumentasjon legger rådet til grunn at generisk markedsføring av matprodukter er et effektivt virkemiddel i markedsbalanseringen.
3. Ut fra formålet med opplysningsvirksomheten bør omsetningsavgift fortsatt være hovedkilden for finansieringen av opplysningskontorenes virksomhet.
4. Finansieringssystemet opprettholdes i hovedsak som i dag. Opplysningskontoret for egg og kjøtt gis en basisbevilgning for 2020 på 85 prosent av dagens bevilgning.
5. I budsjettet for egg- og kjøttsektoren kan det i tillegg settes av en økonomisk ramme for kampanjepregede, kortsiktige markedsreguleringsaktiviteter. Disse midlene styres av markedsregulator ved Totalmarked som et verktøy for hurtig å gjennomføre kampanjetiltak og/eller andre tiltak for å rette opp ubalanser i markedet. For første driftsår kan dette ikke overstige 15 prosent av dagens

- bevilgning. Ubrukte midler fra foregående år, er overførbare, dog begrenset til nivået på foregående års bevilgning.
6. Det vurderes ikke som hensiktsmessig å utvide bruken av jordbruksavtalemidler til andre sektorer enn frukt og grønt.
  7. Det bør tilrettelegges for frivillig delfinansiering fra industrien. Det er en forutsetning at det også i slike tilfelle er Omsetningsrådets regelverk som legges til grunn for kontorenes prioriteringer. Finansiering av prosjekter etc. kan som i dag ha finansiering fra andre kilder.
  8. Bruk av reklamefinansiering kan etter rådets mening endre opplysningskontorenes troverdighet, karakter og rolle. Rådet vil derfor ikke anbefale dette på nåværende tidspunkt.
  9. Omsetningsrådet ber om at det settes i gang arbeid for å etablere ett felles opplysningskontor for landbruket bestående av dagens fire kontorer og basert på arbeidsgruppens alternativ a. Vesentlige kostnadsbesparelser er en forutsetning for sammenslåingen.

Møtebehandling

Medlemmet Trine Hasvang Vaag forslo at innstillingens punkt 6 utgår. Videre forslo Vaag følgende ordlyd for innstillingens punkt 9: «Omsetningsrådet ber om det startes en prosess hvor fire kontor beholdes, men samlokaliseres og at det settes krav til samarbeid på bestemte områder.»

Det ble innledningsvis votert over hvert enkelt punkt i innstillingen. Innstillingens punkter 1 – 5 og 7 – 8 ble enstemmig vedtatt. Vaags forslag om å stryke punkt 6 ble enstemmig vedtatt. Vaags forslag til nytt punkt 9 ble vedtatt mot en stemme (Bjørn Tørresdal). Det ble deretter votert samlet over forslagene. Disse ble enstemmig vedtatt.

Omsetningsrådet har forventninger til at lederne for de 4 opplysningskontorene følger opp punkt 8 i vedtaket og kommer med innspill på hva de ser av muligheter og potensielle synergier på ulike områder. Opplysningskontorenes budsjettforslag for 2020 må sees i lys av dette. En plan over innhold og framdrift knyttet til kartleggingsbehov, prioriteringer og arbeidsoppgaver etc. må være Landbruksdirektoratet i hende innen 18. august.

Vedtak

Omsetningsrådet viser til rapport fra arbeidsgruppa for vurdering av opplysningsvirksomheten i landbruket av 28. februar 2019. Omsetningsrådet legger følgende forutsetninger/føringer til grunn for videre finansiering over omsetningsavgiften til opplysningsvirksomhet i landbruket

1. De oppgavene opplysningskontorenes utfører i dag er strategisk riktig og innenfor regelverket. Regelverket trenger en modernisering og rådet ber om at arbeidsgruppas forslag til tekst legges til grunn for forslaget til revidert regelverk.
2. Ut fra foreliggende dokumentasjon legger rådet til grunn at generisk markedsføring av matprodukter er et effektivt virkemiddel i markedsbalanseringen.
3. Ut fra formålet med opplysningsvirksomheten bør omsetningsavgift fortsatt være hovedkilden for finansieringen av opplysningskontorenes virksomhet.
4. Finansieringssystemet opprettholdes i hovedsak som i dag. Opplysningskontoret for egg og kjøtt gis en basisbevilgning for 2020 på 85 prosent av dagens bevilgning.
5. I budsjettet for egg- og kjøttsektoren kan det i tillegg settes av en økonomisk ramme for kampanjepregede, kortsiktige markedsreguleringsaktiviteter. Disse midlene styres av markedsregulator ved Totalmarked som et verktøy for hurtig å

gjennomføre kampanjetiltak og/eller andre tiltak for å rette opp ubalanser i markedet. For første driftsår kan dette ikke overstige 15 prosent av dagens bevilgning. Ubrukte midler fra foregående år, er overførbare, dog begrenset til nivået på foregående års bevilgning.

6. Det bør tilrettelegges for frivillig delfinansiering fra industrien. Det er en forutsetning at det også i slike tilfelle er Omsetningsrådets regelverk som legges til grunn for kontorenes prioriteringer. Finansiering av prosjekter etc. kan som i dag ha finansiering fra andre kilder.
7. Bruk av reklamefinansiering kan etter rådets mening endre opplysningskontorenes troverdighet, karakter og rolle. Rådet vil derfor ikke anbefale dette på nåværende tidspunkt.
8. Omsetningsrådet ber om det startes en prosess hvor fire kontor beholdes, men samlokaliseres og at det settes krav til samarbeid på bestemte områder.

Opplysningsvirksomheten i landbruket finansiert av omsetningsavgift - forslag til oppfølging

Arbeidsgruppa for vurdering av opplysningsvirksomheten i landbruket la fram sin rapport i Omsetningsrådets møte 21. mars 2019, jf. sak 14/19. Omsetningsrådet tok rapporten til orientering.

I møtet 12. april ble en av anbefalingene fra arbeidsgruppa som hadde betydning for Jordbruksavtalen behandlet i sak 45/19. Dette gjaldt rapportens kapittel 9.6 «Arbeidsgruppas konklusjoner knyttet til organisering av opplysningsvirksomheten» der gruppa enstemmig anbefalte:

«Arbeidsgruppa legger til grunn at alle fire kontorene inngår i eventuelle samordnede enheter. Dess færre kontorer som slås sammen, dess mindre vil potensielle synergier/gevinster bli.»

Omsetningsrådet gjorde følgende enstemmige vedtak:

«Omsetningsrådet har ikke vurdert de konkrete forslagene i rapporten om opplysningsvirksomhet. Rådet vil likevel tilrå avtalepartene å gjøre et prinsippvedtak om at eventuelle strukturelle endringer som vedtas av rådet må omfatte alle de fire opplysningskontorene, det vil si også Opplysningskontoret for frukt og grønt. Vedtaket oversendes avtalepartene.»

De øvrige temaene i rapporten som rådet skal vurdere knytter seg til

Opplysningsvirksomhet – innhold, regelverk og hjemmelsgrunnlag
Finansiering
Organisering

I det etterfølgende gis kun en kort oppsummering av arbeidsgruppas forslag knyttet til de temaene rådet nå skal ta stilling til. For er utfyllende informasjon om forslagene og deres begrunnelser vises til tidligere utsendt rapport.

Opplysningsvirksomhet – innhold og hjemmelsgrunnlag

Arbeidsgruppa mener de oppgavene opplysningskontorene utfører i dag er i overensstemmelse med hjemmelen i «Retningslinjer for anvendelse av midler fra omsetningsavgiften til faglige tiltak og opplysningsvirksomhet» av 22. oktober 2008. De mener imidlertid at teksten i hjemmelen trenger en modernisering slik at den blir mer dekkende for opplysningsvirksomheten slik den faktisk utføres. Gruppa mener det er viktig at den nå utformes slik at den står seg over tid selv om kommunikasjonsformene og -kanalene skulle endre seg. Gruppa har fremmet forslag til modernisert tekst.

Arbeidsgruppa foreslår å erstatte begrepet «Salgsfremmende tiltak» med «Etterspørselsfremmende tiltak».

Arbeidsgruppa foreslår på dette grunnlag følgende formuleringer i retningslinjen § 2:

§ 2. Tiltak som det kan ytes tilskudd til

Av midler fra omsetningsavgiften kan det ytes tilskudd til:

1. Etterspørselsfremmende tiltak

Med etterspørselsfremmende tiltak menes tiltak som tar sikte på å påvirke etterspørselen gjennom bruk av de kommunikasjonskanaler som til enhver tid finnes hensiktsmessig. Informasjonen skal være saklig og faktabasert. Tiltakene skal være generiske og ikke reflektere varemerke eller omsetningsledd og ikke ha noen form for diskriminerende effekt.

Finansiering

Arbeidsgruppas anbefalinger knyttet til finansiering av opplysningsvirksomhet er:

1. Ut fra foreliggende dokumentasjon mener arbeidsgruppa det nå er avklart at generisk markedsføring av matprodukter er et effektivt virkemiddel og i all hovedsak er til dels meget lønnsomt for produsentene.
2. Arbeidsgruppa vurderer at ut fra formålet med opplysningsvirksomheten bør omsetningsavgift fortsatt være hovedkilden for finansieringen av opplysningskontorenes virksomhet.
3. Finansieringssystemet opprettholdes som i dag, men det vises til egen anbefaling for Opplysningskontoret for egg og kjøtt.
4. Arbeidsgruppa ser det ikke som hensiktsmessig å utvide bruken av jordbruksavtalemidler til andre sektorer enn frukt og grønt.
5. Arbeidsgruppa mener det bør tilrettelegges for frivillig delfinansiering fra industrien. Det er en forutsetning at det også i slike tilfelle er Omsetningsrådets regelverk som legges til grunn for kontorenes prioriteringer. Finansiering av prosjekter etc. kan som i dag ha finansiering fra andre kilder.
6. Arbeidsgruppa mener at bruk av reklamefinansiering vil endre opplysningskontorenes troverdighet, karakter og rolle og vil derfor ikke anbefale dette.

Flertallet i arbeidsgruppa, representantene Lise Sandsbråten, Lars Fredrik Stuve, Per Harald Agerup og John Petter Løvstad anbefaler:

1. Opplysningskontoret for egg og kjøtt gis en basisbevilgning vesentlig lavere enn dagens bevilgning.
2. Markedsregulator kan etter vanlige prosedyrer i tillegg søke Omsetningsrådet om finansiering av særskilte kampanjer basert på utfordrende markedssituasjoner for spesifikke produksjoner.

Mindretallet i arbeidsgruppa, representantene Rolf Gjermund Fjeldheim og Bjørn-Ole Juul-Hansen anbefaler følgende alternative forslag til punkt 7 og 8:

1. Opplysningskontoret for egg og kjøtt gis en basisbevilgning. Denne foreslås 85 prosent av dagens bevilgning
2. I budsjettet for egg og kjøttsektoren settes av en økonomisk ramme for kampanjepregede, kortsiktige markedsreguleringsaktiviteter. Disse midlene styres av markedsregulator ved Totalmarked som et verktøy for hurtig å gjennomføre kampanjetiltak og/eller andre tiltak for å rette opp ubalanser i markedet. For første driftsår foreslås dette budsjettet til å være 15 prosent av dagens bevilgning. Ubrukte midler fra foregående år, er overførbare, dog begrenset til nivået på foregående års bevilgning.

Organisering

Opplysningskontorene er i dag organisert i fire selvstendige enheter med ulike eiermodeller. Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK) og Opplysningskontoret for brød og korn (OBK) er i dag samlokalisert, mens Opplysningskontoret for Meieriprodukter (OFM) og Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG) er fysisk plassert i andre lokaliteter.

I rapporten er det drøftet fire ulike alternativer for organisering av opplysningskontorene i landbruket, inkludert dagens organisering/struktur (O-alternativet):

- a. Sammenslåing til ett kontor.
- b. Beholde 4 kontor, men samlokalisere og sette krav til samarbeid på bestemte områder.
- c. Beholde 4 kontor, samlokalisere, men ikke stille særskilte krav til samarbeid utover dette.
- d. Beholde 4 separate og uavhengige kontorer som i dag (O-alternativet).

Arbeidsgruppas anbefaling på dette temaet er:

1. Opplysningskontorene bes om å samordne sine aktiviteter og samarbeide på spesifikke områder basert på alternativ b. ovenfor. Det igangsettes arbeid med sikte på en samlokalisering. Vesentlige kostnadsbesparelser må være en forutsetning.
2. Arbeidsgruppa legger til grunn at alle fire kontorene inngår i eventuelle samordnede enheter. Dess færre kontorer som slås sammen, dess mindre vil potensielle synergier/gevinster bli.

Leder av arbeidsgruppa, Bjørn-Ole Juul-Hansen, støttet arbeidsgruppas konklusjon, men la en alternativ forklaring til grunn for støtten.

Rapport «Omsetningsrådet i markedsreguleringen, konkurransevidning og transparens»

Arbeidsgruppe jus har gjort en faglig gjennomgang og analyse av opplysningsvirksomhet og faglige tiltak med hensyn til regelverkets forhold til konkurranseloven og potensielle kilder til konkurransevidning.

«Arbeidsgruppe jus vurderer det foreløpig slik at opplysningsvirksomhet og faglige tiltak ikke medfører risiko for konkurransevidning. Bakgrunnen for gruppens vurdering er at ordningen synes lik for alle og at alle aktørene dermed får de samme fordelene og ulempene. Det kan likevel tenkes at det foreligger forhold i ordningene som kan være konkurransevidende, og Arbeidsgruppe jus anbefaler derfor at det foretas en nærmere vurdering.», ref. side 11 i rapporten.

Referansegruppen har ikke kommentert arbeidsgruppe opplysningsvirksomhets rapport.

Landbruksdirektoratets vurderinger

Innledningsvis vil direktoratet peke på at kontorene er organisert i fire selvstendige enheter med ulike eiermodeller. Omsetningsrådet har ingen særskilt myndighet over disse

kontorene, utover bestemmelser i regelverket samt vilkår for bevilgning av midler. Rådets innflytelse over aktiviteten og organiseringen vil derfor måtte skje gjennom å stille vilkår ved tildeling av midler.

I det denne saken avsluttes, er årets jordbruksforhandlinger ikke avsluttet. Direktoratet tar derfor forbehold om føringer i disse som kan påvirke forutsetningene for tilrådingene.

Det går fram av rapporten at arbeidsgruppa er delt i synet på finansiering av Opplysningskontoret for egg og kjøtt (OEK). På de øvrige områdene er anbefalingene fra gruppa enstemmige, men for konklusjonen om organisering baserer enigheten seg på ulik begrunnelse.

Opplysningsvirksomhet – innhold, regelverk og hjemmelsgrunnlag

Rapporten gir en beskrivelse av hvordan opplysningskontorene arbeider i dag. Den synliggjør tydelige forskjeller mellom kontorene. Kontorene brukes på ulik måte og i ulik grad i markedsbalanseringen. Gjennomgangen har også vist at kontorene har ulike oppfatning av sin rolle som virkemiddel i markedsbalanseringen. Dette samsvarer med direktoratets oppfatning av situasjonen og at det først og fremst er OEK/MatPrat som brukes løpende og aktivt i markedsbalanseringsarbeidet.

Rapporten peker på betydningen av at opplysningsvirksomheten aktivt må svare på de spørsmål forbrukere stiller og som er av betydning for konsumet. Ettersom forbrukerne og samfunnet ellers er i kontinuerlig endring, må strategiene til opplysningskontorene også reflektere dette. Det har ført til bl.a. sterkt fokus på klima/miljø, bærekraft, dyrevelferd, helse/ernæring, etikk etc. Direktoratet stiller seg bak gruppa i at dette er en riktig strategi og innenfor regelverket for opplysningsvirksomhet. Direktoratet støtter også oppfatningen om at formuleringen i regelverket trenger en modernisering.

Kommunikasjonsplattformene er også i kontinuerlig endring og for å få eksponert budskap og innhold må kontorene være i front. Kontorene bruker sosiale medier aktivt som en viktig spreder av informasjon og holdningsdanning om mat. Kontorene har i dag til sammen årlig over 48 millioner besøk på sine hjemmesider, hvorav Matprat alene har over 39 millioner. I tillegg kommer all trafikk på sosiale medier som innebærer flere hundre tusen følgere. Kontorene er derfor etter direktoratets mening en viktig faktor i informasjons- og kunnskapsspredningen i de respektive sektorer, særlig tatt i betraktning dokumentasjonen om at generisk markedsføring er et effektivt virkemiddel. Det legges stor vekt på at informasjonen fra kontorene skal være faktabasert og dette er etter direktoratets oppfatning en viktig forutsetning for aktiviteten. Opplysningskontorene er også en viktig merkenøytral motvekt til både bloggere og merkeaktører, som i økende grad styrer samfunnsdebatten. Ut fra besøkstallene til OEK har de høy preferanse i befolkningen.

Arbeidsgruppen har utarbeidet forslag til modernisert tekst i retningslinjen. Direktoratet har ingen merknader til denne og tilrår at arbeidsgruppas forslag til tekst legges til grunn for forslaget til revidert regelverk. Direktoratet vil også se på andre deler av regningslinjen, ut fra samme grunnlag som den øvrige gjennomgangen.

Arbeidsgruppe jus har konkludert med at de foreløpig vurderer at opplysningsvirksomhet og faglige tiltak ikke medfører risiko for konkurransevridning. De skriver videre at det likevel kan tenkes at det foreligger forhold i ordningene som kan være konkurransevridende, og anbefaler derfor at det foretas en nærmere vurdering. Direktoratet tolker denne vurderingen som at det ikke er noe påtrengende behov for en utredning av temaet og tilrår at dette derfor utgår i første omgang. Som nevnt har referansegruppen heller ikke uttalt seg om arbeidsgruppe opplysningsvirksomhets forslag.

Finansiering

Arbeidsgruppa har ikke foreslått endringer i finansieringsmåte eller –nivå for noen av kontorene unntatt OEK.

Direktoratet har merket seg at arbeidsgruppa er delt i et flertall og et mindretall relatert til finansiering av OEK. Flertallet ønsker at det skal gis en basisbevilgning vesentlig lavere enn i dag, uten at dette er tallfestet i rapporten. Flertallet sier videre at det kan søkes Omsetningsrådet om finansiering av særskilte kampanjer basert på utfordrende markedssituasjoner. Mindretallet ønsker å gi en basisbevilgning på 85 prosent av dagens bevilgning samtidig som det settes av ei ramme for kortsiktige/kampanjepregede midler som styres av markedsregulator.

Det går fram av rapporten at det tidligere har vært kuttet i midlene fra omsetningsavgiften til de ulike kontorene. For OEK skjedde dette i 2010, for OFG i 2015 og for OFM i 2018. Flertallet i arbeidsgruppa foreslår denne gangen å kutte kun i midlene til OEK, men direktoratet kan ikke se at det i rapporten er gitt noen begrunnelse for kuttet og rapportens argumenter tilsier heller ikke et slikt kutt. Direktoratet vil derfor peke på en del forhold vi mener det må tas hensyn til i denne saken.

Det har over flere år vært diskusjoner rundt finansiering av opplysningsvirksomhet finansiert med midler fra omsetningsavgiften. Tvil om effekten av generisk markedsføring har vært brukt som argument for å redusere eller fjerne midlene fra omsetningsavgiften. I det foreløpige notatet som arbeidsgruppa leverte til Omsetningsrådet ble det gitt en relativt omfattende vurdering av effekter av generisk markedsføring. Konklusjonen i dette var at både nasjonale og internasjonale studier viste at hovedregelen er at gevinsten overstiger kostnaden, til dels betydelig. Notatet var også grunnlaget for rådets svar til departementet 27. juni 2018.

Mens arbeidet med rapporten pågikk, gjorde professor Magne Supphellen ved NHH en gjennomgang av den internasjonale forskningslitteraturen på temaet «Virker generisk matreklame?». Den viste at de aller fleste generiske markedsføringskampanjene for kjøtt- og jordbruksprodukter som har vært gjenstand for effektmålinger, er lønnsomme for bøndene og til dels meget lønnsomme, men at innsatsen må opp på et visst nivå for å oppnå denne effekten. Arbeidsgruppa har også konkludert med at det nå synes avklart at generisk markedsføring av matprodukter er et effektivt virkemiddel.

Det er tre hovedgrupper av virkemidler innen markedsbalanseringen, der alle skal bidra til samme formål. Direktoratet vil i denne sammenheng peke på at det viktigste formålet med markedsbalanseringen er å skape balanse mellom tilbud og etterspørsel av landbruksvarer, dvs. av de varene som allerede er produsert. Produksjonsnivået innen de ulike sektorene stimuleres i hovedsak av andre landbrukspolitiske virkemidler, herunder jordbruksavtalen. De tre hovedgruppene av virkemidler er avsetningstiltak /produksjonsregulerende tiltak, faglige tiltak og opplysningsvirksomhet. Det har imidlertid vært størst oppmerksomhet om opplysningsvirksomheten. Politisk har også diskusjonen knyttet til forbruk av rødt kjøtt kommet på agendaen knyttet til opplysningsvirksomhet.

De største markedsutfordringene i sektorene i dag er innen kjøtt- og eggsektoren. Samtidig blir tilgjengelige virkemidler stadig færre. Det innebærer at de virkemidlene som vurderes å ha størst nytte bør brukes i de ulike situasjonene.

Som omtalt i kapitlet om «Opplysningsvirksomhet – innhold, regelverk og hjemmelsgrunnlag» er opplysningskontorene i front når det gjelder bruk av kommunikasjonsplattformer. Etter direktoratets oppfatning er dette også nødvendig for at de skal nå målgruppene og dermed målsettingen med virksomheten. Det er god grunn til å

anta at de gode tallene for følgere og avspillinger i sosiale medier gir kontakt mot grupper landbruket ellers ikke når så lett.

Av rapporten går det fram at OEK er det opplysningskontoret som brukes mest aktivt som virkemiddel i markedsbalanseringen. Arbeidsgruppa skriver at det i egg- og kjøttsektoren framstår mindre realistisk å få til en frivillig delfinansiering fra industrien.

Direktoratet vil også peke på at flertallets forslag til kutt i finansieringen vil innebære vesentlige kutt både i aktivtetsnivå og bemanning. Direktoratet kan ikke se at dette er en naturlig konsekvens av arbeidsgruppas vurderinger.

I henhold til Jeløya-plattformen fra 14. januar 2018 for mindretallsregjering utgått fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ville regjeringen «Fjerne muligheten for å bruke omsetningsavgift til generisk markedsføring av jordbruksprodukter». I Granavolden-plattformen fra 17. januar 2019 for flertallsregjeringen utgått fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti heter det om opplysningskontorene «Utrede nytteeffekten av opplysningskontorene, og om aktivitet, ressursbruk og organisering er målrettet for å løse dagens opplysningsbehov».

Arbeidsgruppas rapport og Omsetningsrådets vurdering av denne vil være svar på dette.

Med grunnlag i vurderingene i arbeidsgruppas rapport vil direktoratet tilrå at Omsetningsrådet legger mindretallets forslag til grunn for finansiering av OEK. For de øvrige forslagene støtter direktoratet arbeidsgruppas enstemmige tilrådinger.

Organisering

Arbeidsgruppa går inn for å beholde fire selvstendige kontor, men kontorene blir bedt om å samordne sine aktiviteter basert på rapportens alternativ b og igangsette et arbeid med sikte på samlokalisering. Tilrådinga er enstemmig, men medlemmet Bjørn-Ole Juul-Hansen har gitt en alternativ begrunnelse for sin støtte til tilrådinga. Hovedargumentet til arbeidsgruppa er at det foreslåtte alternativ vil kunne gi mange av de samme gevinstene som en sammenslåing, kanskje over noe lengre tid, men med færre utfordringer. Juul-Hansen har i sin merknad påpekt at alle kontorene har vært utsatt for betydelig press og omstilling de siste årene. Videre at kontorene er kunnskapsvirksomheter og at verdien av selskapene er helt parallell til kompetansen til medarbeiderne. Faren for et betydelig frafall av kompetanse ved en sammenslåing gjør at han også slutter seg til alternativ b.

Direktoratet mener gjennomgangen har synliggjort store forskjeller mellom kontorene, både med hensyn til arbeidsmåter, roller og kultur. Både alternativ a og b vil derfor trolig bli krevende å gjennomføre for å nå de ønskede gevinster.

Direktoratet er enig i at opplysningskontorene kan defineres som kunnskapsbedrifter og at det er avgjørende at denne kan ivaretas gjennom prosessen, enten man velger alternativ a eller b. Det vil være behov for raske avklaringer hva den nye, samordnede eller sammenslåtte organisasjonen jobbe med og hvordan den skal organiseres. Tydelig formål og retning vil redusere usikkerhet, virke motiverende og mobilisere ansatte til å være med på prosessen.

Direktoratet tror en samordning og samlokalisering etter alternativ b vil kunne gi færre synergier/effektiviseringer enn en sammenslåing, og det er også risiko for at en løsning vil kunne trekke betydelig ut i tid med fire selskaper involvert. En samlokalisering har som hovedregel en kostnadsside, og arbeidsgruppen har satt som forutsetning at «vesentlige kostnadsbesparelser må være en forutsetning». Det betinger at kontorene finner fram til samordning av aktiviteter og samarbeid innen spesifikke områder. En felles lokasjon vil i

seg selv ikke gi synergier eller sikre et bedre samarbeid, og når det i tillegg er lagt som premiss at det forutsettes en vesentlig kostnadsbesparelse, kan et utfall bli at forutsetningene for en samlokalisering ikke innfris og dermed blir det ingen endring. En løsning der man har fire selvstendige organisasjoner i en slik prosess, synes krevende med de relativt overordnede premissene som er satt, og dermed svekke mulighetene for å komme i mål.

Opplysningsvirksomhet er bondens kanal mot forbruker, med formålet å skape merverdi for bonden. I dag er det en rekke sektorovergripende problemstillinger et opplysningskontor kan og bør være bondens talerør for. Eksempler på dette er helse og ernæring, dyrevelferd, bærekraft, matsikkerhet, matkunnskap både hos barn, unge og voksne. Direktoratet er av den oppfatning at å velge en løsning med en sammenslåing og etablering av et Landbrukets opplysningskontor, alternativ 1, vil være en bedre løsning enn alternativ 2. Ett kontor vil utvilsomt danne et bedre grunnlag for muligheten for synergier og innsparinger enn fire kontorer, med hvert sitt styre og administrasjon. Eksempelvis vil det kunne gi markedssynergier, hvor det med flere kontorer delvis opereres i overlappende markeder. Det vil gi mulighet for koordinerte kampanjer, en sikring av budskapet, styrke fagmiljøet og effektivisere, ikke minst når det gjelder IKT, hvor hvert kontor i dag har egne løsninger og målesystemer. Direktoratet mener også at et sammenslått opplysningskontor på en god måte vil svare på forventningene i formuleringene fra Granavolden-plattformen. Dette vil imidlertid kreve målrettet arbeid over flere år. Effektiviseringsgevinstene vil først kunne tas ut når den nye organisasjonen er på plass.

Direktoratet mener at i perioden en slik prosess eventuelt pågår, må eventuelle diskusjoner rundt finansiering ligge i bero.

På dette grunnlaget tilrår direktoratet Omsetningsrådet å velge organisering etter arbeidsgruppens alternativ a, og at det settes i gang prosesser i samsvar med dette.

Saksnr.: 068/19	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 20.05.2019	Tittel: Endret representasjon fra Nærings- og fiskeridepartementet i Omsetningsrådet fra 16. mai 2019	Saksnr.: 19/3189-5

Beskrivelse

Landbruks- og matdepartementet har i brev datert 16. mai 2019 oppnevnt advokat Thea Susanne Skaug som medlem i Omsetningsrådet for Nærings- og fiskeridepartementet. Hun erstatter Vibeke Andersen.

Funksjonstiden for medlemskapet er f.o.m. 16.05.2019 t.o.m. 31.12.2021. Hun er samtidig oppnevnt som nestleder i rådet.

Hjemmel

Lov av 1936-07-10 nr. 06 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror § 2.

Forutsetninger**Vedlegg**

Brev datert 16.05.2019 fra Landbruks- og matdepartementet

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Saken tas til orientering.